Адл ила олам юзин обод қил

Куч–адолатда

2020 йил
1 октябрь,
пайшанба
№ 36-37 (810)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси ● http://www.sud.uz ● 1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

ЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАР — ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ БАРПО ЭТИШДА КАТТА КУЧ, ТАЯНЧ ВА СУЯНЧИМИЗДИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг
Ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи

Ассалому алайкум, азиз юртдошлар!

Қадрли муаллимлар!

Муҳтарам устозлар!

Бугун сиз, азизлар билан 1 октябрь — Ўқитувчи ва мураббийлар куни — умумхалқ байрами арафасида учрашиб турганимдан бахтиёрман.

Фурсатдан фойдаланиб, сизларни, жойлардаги студияларда ўтирган фидойи устозларимизни, "ойнаи жаҳон" орқали бугунги тантанали маросимни кўриб турган барча юртдошларимни ушбу қутлуғ айём билан самимий муборакбод этаман.

Биз ҳар биримиз ҳаётда қандай муваффақият ва натижаларга эришган бўлсак, бу ютуқларда сизларнинг бекиёс ҳиссангиз борлигини доимо миннатдорлик билан эътироф этамиз. Шу боис, мана шундай қувончли кунда барча шогирдларингиз, бутун халқимиз номидан сизларга юксак ҳурмат-эҳтиромимиз, эзгу тилакларимизни билдириб, чин дилдан таъзим қиламиз.

Улуғ шоиримиз мавлоно Фурқат илм-маърифатни **кўнгилларнинг сурури, кўрар кўзларнинг нури,** деб таърифлаганини ҳаммамиз яхши биламиз.

Дарҳақиқат, миллионлаб фарзандларимиз қалбига илм-фан зиёсини сингдириб, уларни эл-юртга муносиб инсонлар этиб тарбиялаётган заҳматкаш ва олижаноб устозларимизга ҳар қанча таҳсинлар айтсак, арзийди.

Мен бугун билдирадиган фикрларни, аввало, ҳурматли муаллим ва ўқитувчиларга, қадрли тарбиячиларга, барча жонкуяр зиёлиларимизга йўлланган мурожаат сифатида қабул қилишингизни истардим.

Азиз дўстлар!

Хабарингиз бор, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 75-сессиясида сўзлаган нутқимда мен бошқа кўпгина муҳим масалалар қаторида Ёшлар ҳуқуқлари бўйича халқаро конвенцияни қабул қилишга оид Ўзбекистон ташаббусига яна бир бор жаҳон ҳамжамиятининг эътиборини қаратдим.

Ёшлар ҳуқуқи деганда, биз, биринчи навбатда, уларнинг тинч ва соғлом яшаш ҳамда таълим олишга бўлган тўлақонли ҳуқуқини тушунамиз. Шу боис, униб-ўсиб келаётган ёш авлодимизнинг баркамол бўлиб вояга етиши, сифатли ва мукаммал таълим олишини таъминлаш биз учун ҳамиша устувор вазифа ҳисобланади.

Бутун дунё давлатлари қатори Ўзбекистон ҳам коронавирус пандемиясини бошидан кечираётган ҳозирги мураккаб даврда мамлакатимиз таълим тизими ҳам жиддий синовга дуч келди. Бугунги қийин шароитга қарамасдан, давлатимиз томонидан ўз вақтида кўрилган чора-тадбирлар ва сизларнинг фидокорона меҳнатингиз билан бу борадаги ишларимиз изчил давом эттирилмоқда. Жумладан, қисқа муддат ичида юртимизда "онлайн мактаб" лойиҳаси ва масофавий таълим жорий этилди.

Яқинда республикамизнинг аксарият мактабларида, карантин қоидаларига амал қилган ҳолда, янги ўқув йили бошланди. Эзгу анъанамизга мувофиқ, қарийб 650 минг нафар 1-синф ўқувчисига Президент совғалари сифатида 72 миллиард сўмлик ўқув қуроллари топширилди. Шунингдек, моддий ёрдам ва кўмакка муҳтож, боқувчисини йўқотган оилаларнинг фарзандлари ва ногиронлиги бўлган болаларга қишки кийим-бош тўпламлари, мактаб формаси ва ўқув қуролларидан иборат 426 миллиард сўмлик моддий кўмак берилгани ҳам ана шундай эзгу ишларимиз қаторига киради.

Айни вақтда, бугунги вазиятдан келиб чиққан ҳолда, ўқувчи ва педагогларнинг саломатлигини асраш масаласи барчамизнинг алоҳида эътиборимиз марказида турибди. Шу мақсадда мактабларни зарур тиббий ва антисептик воситалар билан таъминлаш учун Инқирозга қарши кураш жамғармасидан 17 миллиард сўм маблағ ажратилди.

Хабарингиз бор, бу йил 1,5 миллионга яқин ёшларимиз олий ўқув юртларига кириш учун ҳужжат топширди. Бу кўрсаткич ўтган йилга нисбатан 40 фоизга кўп демакдир. Биз мана шундай оғир вазиятда тест синовларини очиқ стадионларда, эпидемиологик хавфсизлик талабларига қатъий амал қилган ҳолда, муваффақиятли ўтказишга эришдик.

Буюк давлат арбоби Индира Гандининг **"Битта қиз болани ўқитсангиз, бутун оилани ўқитган бўласиз",** деган сўзларида катта ҳаётий ҳақиқат борлигини албатта ҳаммамиз яхши тушунамиз. Шунинг учун жорий йилда қишлоқ жойларда яшаётган, кам таъминланган оилаларга мансуб қизларимиз олий ўқув юртларининг кундузги бўлимида давлат гранти асосида ўқишлари учун 940 та ўрин ажратдик.

Ўйлайманки, қизларимиз учун яратилган бундай қўшимча имконият яна юзлаб оилаларга билим ва маърифат нурини олиб киради. Бу, ўз навбатида, ёш қизларимизнинг келажакда жамият учун муносиб касб эгалари бўлиб камол топишига пухта замин яратади. Биз бу борадаги ишларимиз кўламини бундан кейин ҳам янада кўпайтириб борамиз.

Ҳурматли ватандошлар!

Ҳаммамизга аёнки, тараққиётнинг тамал тоши ҳам, мамлакатни қудратли, миллатни буюк қиладиган куч ҳам бу — илм-фан, таълим ва тарбиядир. Эртанги кунимиз, Ватанимизнинг ёруғ истиқболи, биринчи навбатда, таълим тизими ва фарзандларимизга бераётган тарбиямиз билан чамбарчас боғлиқ.

Буюк юнон олими Аристотелнинг **"Ватан тақдирини ёшлар тарбияси ҳал қилади",** деган сўзлари бор.

Қаранг, бу фикрлар милоддан аввал айтилган. Демак, инсоният онгли ҳаёт кечира бошлаган даврдан буён таълим ва тарбия масаласи доимо долзарб аҳамият касб этиб келмоқда.

Бир ўйлаб кўрайлик, дунёдаги ривожланган давлатлар қандай қилиб юксак тараққиёт ва турмуш фаровонлигига эришмоқда? Энг аввало, илм-фан ва таълимга қаратилган улкан эътибор туфайли эмасми?

Шунинг учун ҳам кейинги йилларда юртимизни ҳар томонлама тараққий эттириш, янги Ўзбекистонни яратиш мақсадида барча соҳалар қатори таълим тизимида ҳам туб ислоҳотлар олиб борилмоқда.

Бу борада ўнлаб муҳим фармон, қарор ва дастурлар қабул қилингани сизларга яхши маълум. Мана, куни кеча тасдиқланган "Таълим тўғрисида"ги қонун ушбу соҳа тараққиётида, ҳеч шубҳасиз, янги уфқларни очиб беради. Қонунга мувофиқ, таълим олишнинг масофавий, инклюзив шакллари жорий қилинди, таълим ташкилотларига хорижий муассасалар билан қўшма факультет ва ўқув марказлари ташкил қилишга рухсат этилди. Шунингдек, ўқитувчиларга муаллифлик дастури ва ўқитиш услубларини жорий этиш, замонавий педагогик шакллар, ўқитиш ва тарбия усулларини эркин танлаш ҳуқуқи берилди.

Биз кенг кўламли демократик ўзгаришлар, жумладан, таълим ислоҳотлари орқали **Ўзбекистонда янги Уйғониш даври, яъни Учинчи Ренессанс** пойдеворини яратишни ўзимизга асосий мақсад қилиб белгиладик. Бу ҳақда гапирар эканмиз, аввало, учинчи Ренессанснинг мазмун-моҳиятини ҳар биримиз, бутун жамиятимиз чуқур англаб олиши керак.

(Давоми 2-бетда) ▶

Тошкентдаги Халқаро конгресс марказида 1 октябрь — Ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали маросим бўлиб ўтди.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН ОСТОНАСИ МАКТАБДАН БОШЛАНАДИ

Байрам тадбирида ўқитувчи ва мураббийлар, олимлар, парламент ва ҳукумат вакиллари иштирок этди. Шунингдек, ҳудудлардаги соҳа фидойилари маросимни Қорақалпоғистон ва вилоятлардаги студиялардан кузатиб борди.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев иштирок этиб, устозларни ушбу айём билан қутлади.

Таъкидлаш жоизки, ушбу байрам илк бор давлат раҳбари иштирокида ўтди. Бу — таълим ва тарбия масаласи алоҳида устувор йўналиш даражасига кўтарилганининг яққол далили.

— Биз ҳар биримиз ҳаётда қандай муваффақият ва натижаларга эришган бўлсак, бу ютуқларда сизларнинг бекиёс ҳиссангиз борлигини доимо миннатдорлик билан эътироф этамиз, — деди Шавкат Мирзиёев.

Ўқитувчилик шарафли, айни пайтда ўта масъулиятли ва мураккаб касб. Юртимизда мазкур касб эгаларига ҳурмат ва эҳтиром кўрсатиш борасидаги саъй-ҳаракатлар педагоглардан ўз ишига янада садоқат ва фидойилик билан ёндашишни, кенг ва замонавий тафаккур соҳиби бўлишни талаб этмоқда. Мактабгача таълим ҳамда олий ва ўрта махсус таълим соҳасида амалга оширилган ишларни ҳам алоҳида эътироф этиш жоиз.

Ҳақиқатан ҳам, инсон тарбиясида, камолотида устозларнинг хизматлари улуғ. Бу йилги пандемия билан боғлиқ қийин шароитда ҳам жонкуяр ўқитувчилар ўз ишини давом эттирмоқда. Аксарият мактабларда янги ўқув йили бошланди. "Онлайн мактаб" лойиҳаси ва масофавий таълим йўлга қўйилди. Таъбир жоиз бўлса, бугун ўқитувчилар иккита фронтда кураш олиб бормоқда.

Президент тарихга назар солиб, IX-XII асрларда юртимиз ҳудудида биринчи, XV асрда иккинчи Ренессанс порлаганини таъкидлади.

— Кўпчилик зиёлилар қаторида мен ҳам бир фикрни ҳамиша катта армон билан ўйлайман: мамлакатимизда учинчи Ренессансни XX асрда маърифатпарвар жадид боболаримиз амалга оширишлари мумкин эди. Улар "Илмдан бошқа нажот йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас", деган ҳадиси шарифни ҳаётий эътиқод деб билдилар, — дея таъкидлади Президент.

(Давоми 6-бетда) ▶

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

МАЪРИФАТПАРВАР ЖАДИДЧИЛИК ҲАРАКАТИ НАМОЯНДАЛАРИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ватанимиз тарихининг ғоят мураккаб даврида — XX аср бошларида ўзининг маърифатпарварлик фаолияти ва фидокорона хизматлари билан миллий таълим-тарбия тизимини яратиш ҳамда юртимиз истиқлоли, халқимизнинг озодлиги ва эркинлиги, келажак авлодларнинг обод ва фаровон ҳаётини таъминлашга қўшган бекиёс ҳиссасини инобатга олиб, қуйидагилар "Буюк хизматлари учун" ордени билан мукофотлансин:

Абдулла Авлоний (марҳум) — маърифатпарвар адиб, педагог, жамоат арбоби

Маҳмудхўжа Беҳбудий (марҳум) — Туркистондаги жадидчилик ҳаракатининг асосчиларидан бири, адиб, педагог ва олим

Мунаввар қори Абдурашидхонов (марҳум) — атоқли маърифатпарвар мураббий, адиб, муҳаррир ва жамоат арбоби

Ўзбекистон Республикаси Президенти **Ш. МИРЗИЁЕВ**

Тошкент шаҳри,
2020 йил 30 сентябрь

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИ

СОЛИҚ МАСЛАҲАТИ СОҲАСИНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатда илғор хорижий тажриба асосида солиқ сиёсати ва солиқ маъмуриятчилигини такомиллаштириш ҳамда солиқ тўловчиларнинг солиқ органлари билан ўзаро муносабатларида шаффофликни таъминлаш бўйича комплекс чора-тадбирлар амалга оширилди.

Шу билан бирга солиқ маслаҳати давлатнинг янги солиқ сиёсатини самарали амалга оширишнинг профессионал институти ва солиқларни ҳисоблаш ва тўлаш масалаларида солиқ тўловчиларнинг ишончли ёрдамчиси сифатида етарлича шаклланмаган.

Давлат томонидан тартибга солиш, солиқ маслаҳатчиларини тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини такомиллаштириш, улар касбининг ҳуқуқий мақоми ва нуфузини мустаҳкамлаш, солиқ тўловчилар ҳуқуқларига риоя қилинишини таъминлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикасининг янги таҳрирдаги Солиқ кодекси билан **солиқ маслаҳатчилари ташкилотларига:**

давлат солиқ ва божхона хизмати органлари билан муносабатларда солиқ тўловчининг манфаатларини ифодалаш;

(Давоми 5-бетда) ▶

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

ЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАР КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ТИЗИМИДА АЛОҲИДА ЎРНАК КЎРСАТГАН ХОДИМЛАРДАН БИР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатимизда таълим тизимини халқаро стандартлар асосида ривожлантириш, соҳага доир ислоҳотларни муваффақиятли амалга ошириш, ўқув-тарбия жараёнига илғор хорижий тажрибалар, инновацион педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш ишларига қўшган муносиб ҳиссаси, ўқувчиларга илм-фан асослари ва замонавий касб-ҳунарларни ўргатиш, уларнинг интеллектуал салоҳиятини юксалтиришдаги катта хизматлари, юқори малакали кадрларни тайёрлаш, ҳар томонлама соғлом ва баркамол авлодни вояга етказиш, ёшларни она Ватанга муҳаббат, истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш йўлидаги ибратли фаолияти ҳамда ижтимоий ҳаётдаги фаол иштироки учун қуйидагилар фахрий унвон, орден ва медаллар билан мукофотлансин:

"Буюк хизматлари учун" ордени билан

Жумаев Тўхтамурод Муртазаевич — Қоракўл туманидаги халқаро математика мактаби фахрий директори, Бухоро вилояти

"Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувчиси" фахрий унвони билан

Абдиев Бахтиёр Бобоназарович — Китоб туманидаги 1-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактаб-интернатининг математика фани ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Юлдашева Файзихон Араповна — Норин туманидаги 20-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Наманган вилояти

"Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган халқ таълими ходими" фахрий унвони билан

Рахманова Раънохон Мухтаровна — Олтинсой туманидаги 22-умумий ўрта таълим мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти

Аслонова Мухтарам Аскаровна — С.Ҳ.Сирожиддинов номидаги Республика академик лицейининг биология фани ўқитувчиси

"Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси" фахрий унвони билан

Кушенова Канзира Карбаевна — Томди туманидаги 8-умумий ўрта таълим мактабининг физика фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Узакбаева Роза Сарсеновна — Қорақалпоғистон Республикаси 1-Меҳрибонлик уйи ўқитувчиси

Ишанкулов Артикбай — Тошкент педиатрия тиббиёт институти қошидаги академик лицейи директори

"Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спорт устози" фахрий унвони билан

Мусаев Абдурашит Ибрахимович — Чирчиқ ихтисослаштирилган олимпия захиралари мактаб-интернатининг эшкак эшиш бўйича катта мураббийи, Тошкент вилояти

Ходжаев Равшан Илханович — Бухоро ихтисослаштирилган олимпия захиралари мактаб-интернатининг бокс бўйича бош мураббийи, Бухоро вилояти

"Фидокорона хизматлари учун" ордени билан

Арипов Мерсаид — Ўзбекистон Миллий университетининг амалий математика ва компьютер таҳлили кафедраси профессори

Бабоева Сабира Хасановна — Гулистон туманидаги 27-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Сирдарё вилояти

Шадиев Турсун — Тошкент шаҳридаги Халқаро Вестминстер университетининг "ЮНЕСКО" кафедраси мудири

"Меҳнат шуҳрати" ордени билан

Абдуллаева Зайнабжан Худайбергеновна — Элликқалъа туманидаги 61-умумий ўрта таълим мактабининг биология фани ўқитувчиси, Қорақалпоғистон Республикаси

(Давоми 4-бетда) ▶

Куни кеча давлатимиз раҳбари томонидан "Бюрократик тўсиқлар янада қисқартирилиши ҳамда давлат органлари ва ташкилотлари фаолиятига замонавий бошқарув тамойиллари жорий қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қонун имзоланди.

Янги қонун моҳияти

Бюрократик тўсиқлар қисқариши

замонавий бошқарув тамойилларини жорий қилишга кенг йўл очмоқда

Ушбу қонуннинг мамлакатимиз тараққиётидаги ўрни жуда катта. Боиси, унда, аввало, маҳаллий давлат ҳокимияти органларини уларнинг бевосита вазифаларига хос бўлмаган ваколатлардан озод этиш орқали фаолиятини такомиллаштириш мақсад қилинган.

Бу жуда муҳим. Зеро, ушбу идоралар бошқа ҳокимият органларига нисбатан кўпроқ даражада коррупция хавфига мойил. Улар моддий-техник, иқтисодий, молиявий, ахборот, кадрлар ва бошқа ресурсларнинг тезкор бошқарувини амалга оширади.

(Давоми 5-бетда) ▶

Сўнгги йилларда мамлакатимиз судлари фаолиятига замонавий технологияларни кенг жорий этиш бўйича изчил чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Бу, шубҳасиз, фуқаролар ва тадбиркорлик субъектларига ўз ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя килиш учун судга мурожаат қилишни эркинлаштириш имконини бермоқда.

Жаҳон тажрибаси

Судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш:

Натижада одил судловга эришиш ҳамда судлар фаолиятида очиқлик ва шаффофлик таъминланмоқда.

Бу соҳадаги ислоҳотларнинг бош мақсади — судларга мурожаат қилувчилар учун кенг имкониятлар яратиш, фуқароларнинг одил судловга бўлган мустаҳкам ишончини янада юксалтиришдан иборатдир.

(Давоми 6-бетда) ▶

ЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАР — ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ БАРПО ЭТИШДА КАТТА КУЧ, ТАЯНЧ ВА СУЯНЧИМИЗДИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи

◀ **(Бошланиши 1-бетда)**

Тарихга назар солсак, Буюк ипак йўлининг чорраҳасида жойлашган она заминимиз азалдан юксак цивилизация ва маданият ўчоқларидан бири бўлганини кўрамиз. Халқимизнинг бой илмий-маданий мероси, тошга муҳрланган қадимий ёзувлар, бебаҳо меъморий обидалар, нодир қўлёзмалар, турли осори атиқалар давлатчилик тарихимизнинг уч минг йиллик теран илдизларидан далолат беради.

Мен юқорида Аристотелнинг фикрларини бежиз эсламадим. Ҳаммангизга яхши маълум, антик даврда Юнонистонда ёнган илм машъаласи тўққизинчи — ўн иккинчи асрларда Марказий Осиё ҳудудида қайта порлади. Бу даврда юртимиз ҳудудида биринчи Ренессанс юзага келди ва у бутун дунё тан оладиган машҳур даҳоларни етиштириб берди. Хусусан, Муҳаммад Хоразмий, Аҳмад Фарғоний, Абу Райҳон Беруний, Абу Али ибн Сино, Маҳмуд Замахшарий сингари ўнлаб буюк алломаларимизнинг жаҳоншумул илмий-ижодий кашфиётлари умумбашарият тараққиёти ривожига беқиёс таъсир кўрсатди.

"Ислом маданиятининг олтин асри" деб эътироф этиладиган бу даврда она заминимиздан етишиб чиққан Имом Бухорий, Имом Термизий, Имом Мотуридий, Бурҳониддин Марғиноний, Абул Муъин Насафий каби улуғ уламолар бутун мусулмон оламининг фахру ифтихори ва чексиз ғурури ҳисобланади.

Ўн бешинчи асрда Соҳибқирон Амир Темур бобомиз асос солган ва унинг муносиб авлодлари давом эттирган муҳташам салтанат юртимизда иккинчи Уйғониш, яъни иккинчи Ренессанс даврини бошлаб берди. Бу даврда Қозизода Румий, Мирзо Улуғбек, Ғиёсиддин Коший, Али Қушчи сингари беназир олимлар, Лутфий, Саккокий, Ҳофиз Хоразмий, Абдураҳмон Жомий, Алишер Навоий, Бобур Мирзо каби мумтоз шоир ва мутафаккирлар майдонга чиқди. Шарафиддин Али Яздий, Мирхонд, Хондамир каби тарихчилар, Маҳмуд Музаҳҳиб, Камолиддин Беҳзод сингари мусаввирлар, кўплаб хаттот ва созандалар, мусиқашунос ва меъморларнинг шуҳрати дунёга ёйилди.

Донишманд халқимиз ҳар икки Ренессанс даврида жаҳоннинг энг илғор, тараққий этган халқлари қаторида бўлгани барчамизга улкан ғурур ва ифтихор бағишлайди.

Бир ўйлаб кўрайлик, аждодларимиз бундай юксак чўққиларга қандай эришганлар? Улар, энг аввало, жаҳолатга қарши маърифат байроғини баланд кўтариб, ўз ақл-заковати ва салоҳиятини башарият яратган илм-фан ютуқларини чуқур ўрганиш ва бойитишга бағишлаганлар.

Тан олиш керакки, биз ана шундай бебаҳо меросга кўпинча фақат тарихий ёдгорликка қарагандай муносабатда бўлиб келмоқдамиз. Бундай тенгсиз бойликни амалий ҳаётимизга татбиқ этишда бепарволик ва эътиборсизликка йўл қўймоқдамиз. Ваҳоланки, бундай ноёб мерос камдан-кам халқларга насиб этган. Биргина Фанлар академиясининг Шарқшунослик институти фондларида сақланаётган 100 мингдан ортиқ нодир қўлёзмаларга дунё аҳли ҳавас қилади. Биз бу ҳақиқатни ҳар томонлама теран англашимиз зарур.

Буюк аждодларимизнинг бетакрор ва ноёб илмий-маънавий мероси биз учун доимий ҳаракатдаги ҳаётий дастурга айланиши керак. Бу ўлмас мерос ҳамиша ёнимизда бўлиб, бизга доимо куч-қувват ва илҳом бағишлаши лозим. Авваламбор, миллий таълим тизимини ана шундай руҳ билан суғоришимиз керак. Бунинг учун олим ва мутахассисларимиз, ҳурматли уламоларимиз бу маънавий хазинани бугунги авлодларга содда ва тушунарли, жозибали шаклларда етказиб беришлари зарур.

Шу муносабат билан Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Маданият вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги, Мусулмонлар идораси, Халқаро ислом академияси, Ислом цивилизацияси маркази буюк мутафаккирларимизнинг илмий-маърифий ва маданий меросини фундаментал асосда нашрга тайёрлаш, чоп этиш ва кенг оммага етказиш, шунингдек, уни ўрганиш методикасини ишлаб чиқиб, амалда қўллаш чора-тадбирларини кўрсин. Бу масалага Бош вазир ўринбосари Б.Мусаев масъул этиб белгиланади.

Яна бир масалага алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман: минг афсуски, ўн олтинчи асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб Марказий Осиё заминида ички уруш ва низолар, ҳокимият учун кураш авж олди. Айирмачилик ва маҳаллийчилик кучайди, маърифат ўрнига жаҳолат илдиз отди. Натижада бир пайтлар гуллаб-яшнаган ўлкамизда ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий инқироз юзага келди. Илм-фан ва тафаккур машъали сўна бошлади. Юртимизнинг ўн тўққизинчи асрга келиб қарамликка тушиб қолишида айни шундай салбий ҳолатлар асосий сабаб бўлгани ҳаммамизга яхши аён.

Кўпчилик зиёлилар қаторида мен ҳам бир фикрни ҳамиша катта армон билан ўйлайман: мамлакатимизда Учинчи Ренессансни йигирманчи асрда маърифатпарвар жадид боболаримиз амалга оширишлари мумкин эди. Нега деганда, бу фидойи ва жонкуяр зотлар бутун умрларини миллий уйғониш ғоясига бағишлаб, ўлкани жаҳолат ва қолоқликдан олиб чиқиш, миллатимизни ғафлат ботқоғидан қутқариш учун бор куч ва имкониятларини сафарбар этдилар. Шу йўлда улар ўзларининг азиз жонларини ҳам қурбон қилдилар. Улар **"Илмдан бошқа нажот йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас"** деган ҳадиси шарифни ҳаётий эътиқод деб билдилар. Миллий истиқлол, тараққиёт ва фаровонликка, аввало, маърифат орқали, дунёвий ва диний билим, замонавий илм-ҳунарларни чуқур эгаллаш орқали эришиш мумкин, деб ҳисобладилар.

Бу даврда Абдулла Авлоний, Маҳмудхўжа Беҳбудий, Мунавварқори Абдурашидхонов, Убайдулла Хўжаев, Абдурауф Фитрат, Ибрат домла, Абдулҳамид Чўлпон, Абдулла Қодирий, Ашурали Зоҳирий, Ҳожи Муин ва бошқа яна юзлаб улуғ инсонлар миллий уйғониш ва миллатпарварлик ҳаракатининг олдинги сафларида турдилар. Улар янги усул мактаблари билан бир қаторда, одамларнинг дунёқараши ва турмуш тарзини ўзгартиришга қаратилган газета-журналлар, нашриёт ва кутубхоналар, театрлар ташкил этдилар.

Минг афсуски, жадид боболаримиз ўз олдига қўйган эзгу мақсадларни амалга оширишга мавжуд вазият, ижтимоий тузум йўл бермади. Маърифат фидойилари ўша даврнинг турли жоҳил кимсаларининг туҳмат-маломатларига дучор бўлдилар. Аввал чор ҳукумати, кейинчалик совет ҳукумати уларни аёвсиз қувғин ва қатағон қилди. Шу тариқа миллий уйғониш ва тараққиёт ҳаракати эл-юртимиз учун армон бўлиб қолди.

Ватанимиз озодлиги ва халқимиз бахт-саодати йўлида жонини фидо қилган жадидларнинг илмий-маърифий, адабий-бадиий мероси биз учун бугун ҳам беқиёс аҳамиятга эга.

Биргина мисолга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Бу йил таваллудининг 145 йиллиги нишонланаётган улуғ маърифатпарвар бобомиз Маҳмудхўжа Беҳбудий ўз вақтида **биз учун икки эмас, тўрт тилни билиш зарур,** деб бонг урган эди. Беҳбудий бобомизнинг ушбу даъвати ҳозир ҳам ғоят долзарб бўлиб турибди.

Қадрли муаллимлар, мен бугун Ўқитувчи ва мураббийлар байрами муносабати билан бир гуруҳ ватандошларимизни мукофотлаш тўғрисидаги Фармонни имзоладим. Ана шундай юртдошларимиз орасида Ватанимиз истиқлоли, халқимизнинг озодлиги ва эркинлиги, обод ва фаровон ҳаётини таъминлаш йўлида фидокорлик кўрсатиб, миллий таълим ва тарбия тизимини яратишга беқиёс ҳисса қўшган Абдулла Авлоний, Маҳмудхўжа Беҳбудий ва Мунавварқори Абдурашидхонов **"Буюк хизматлари учун" ордени** билан тақдирланганини сизларга ва бутун элимизга мамнуният билан айтмоқчиман.

Ҳозирги вақтда мустабид тузум даврида сиёсий қатағон қурбони бўлган ота-боболаримизнинг ҳаёти ва фаолиятини, хусусан, жадидлар меросини янада чуқур ўрганиш ва уларнинг хотирасини абадийлаштириш бўйича қарор лойиҳаси тайёрланмоқда.

Ҳурматли дўстлар!

"Оққан дарё — оқаверади", дейди доно халқимиз. Бугун буюк аждодларимизнинг бебаҳо меросига таяниб, янги Ренессанс пойдеворини яратиш учун бизда барча имкониятлар мавжуд, дейишга тўла асосларимиз бор. Ҳамма гап ана шу имкониятлардан қай даражада оқилона фойдалана олишимизга боғлиқ.

Бу фикрларга бир мисол келтирмоқчиман.

Биласизлар, Қоракўл туманида ҳаммамизга маълум бир мактаб бор. Бу мактабни машҳур қилган фидойи муаллим Тўхтамурод Жумаев номини ҳам барчамиз яхши биламиз. Бу ажойиб педагог ўзининг тинимсиз изланиши, янги таълим методикаси билан оддий бир қишлоқ мактабини республика даражасидаги машҳур таълим даргоҳига айлантирди. Ҳолбуки, ушбу мактаб Бухоронинг олис чўл туманида жойлашган бўлиб, замонавий шароитга, қулай имкониятларга ҳам эга эмас эди.

Бугун ушбу мактаб битирувчиларининг 95 фоиздан ортиғи олий ўқув юртларига ўқишга киряпти. Халқаро олимпиадалардан энг кўп медаль олиб келаётганлар ҳам айнан шу мактабнинг ўқувчилари ҳисобланади. Мамлакатимизнинг барча ҳудудларидан, ҳатто пойтахт Тошкентдан ҳам одамлар ўз фарзандини Қоракўлга олиб бориб, ана шу мактабга ўқишга беряпти.

Биз бу таълим маскани эришаётган катта ютуқларни инобатга олиб, ўтган йили уни Халқаро математика мактабига айлантирдик.

Тўхтамурод домла ҳам, жадид боболаримиз каби, тинимсиз ва фидокорона меҳнат қилиб, ҳозирги даврнинг янги усул мактабини яратишга эришди.

Мана, бугунги кунимизнинг ҳақиқий маърифатпарвари, давримизнинг Авлонийси, Беҳбудий домласи, Мунавварқориси!

Бундай улкан натижага эришиш учун албатта ўзига хос ўқитиш тизими бўлиши керак. Айни вақтда бундай ютуқлар замирида инсоннинг ўз касбига, Ватанига меҳри ва садоқати, юксак масъулият туйғуси мужассам, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз.

Мана шу мактабда Тўхтамурод ака бошчилигида ҳар бир ўқитувчи шогирдларини ўз боласидай кўрган, бу ерда чинакам ижодий мусобақа муҳити шаклланган ва бу ишлар бугун ўзининг муносиб натижасини бермоқда.

Моҳир педагог Тўхтамурод Жумаев таълим-тарбия соҳасида эришган улкан ютуқлари ва ибратли фаолияти учун Президент Фармонига асосан давлатимизнинг юксак мукофоти — "Буюк хизматлари учун" ордени билан тақдирландилар.

Фурсатдан фойдаланиб, Тўхтамурод акани ва мукофотга сазовор бўлган барча ўқитувчи ва мураббийларимизни ўз номимдан, халқимиз номидан самимий муборакбод этаман.

Ҳурматли йиғилиш иштирокчилари, шу ўринда савол туғилади: Қоракўл мактаби биз учун замонавий мактабнинг ҳақиқий андозаси эмасми? Нима учун Халқ таълими вазирлиги унинг ноёб тажрибасини етарлича оммалаштирмаяпти? Нима учун бошқа мактаб директорлари бу таълим даргоҳидан ибрат олмаяпти? Халқ таълими вазири Ш.Шерматов нега уч йилдан буён бу жиддий масалага етарлича эътибор бермаяпти?

Афсуски, ҳаммамиз "Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ" деб, бепарво бўлиб юрибмиз.

Нима учун бошқа вилоятларда, дейлик, Андижонда, Фарғона, Самарқанд, Хоразм ёки Қаршида, Жиззах ва Сирдарёда бундай мактаблар йўқ?

Ваҳоланки, бугунги кунда бизга мана шундай юзлаб мактаблар, ўз касбининг чинакам устаси ва фидойиси бўлган минглаб мураббийлар сув билан ҳаводай зарур.

Шу муносабат билан Халқ таълими вазирлиги ҳудудлар раҳбарлари билан биргаликда ҳар бир туманда камида биттадан мана шундай мактаб яратиш чораларини кўриши зарур.

Президентнинг ҳар бир ҳудуддаги вакиллари, ҳар бир вилоят ва туманнинг етакчилари — бу ҳокимлар. Маъмун академиясининг бешиги, Муҳаммад Хоразмий юрти бўлган Хоразм, Мирзо Улуғбек камолга етган Самарқанд, дунёга Бобур Мирзони берган Андижон, Аҳмад Фарғоний ватани бўлган Фарғона вилоятларининг ҳокимлари бугун бу оқсоқлик ва бепарволик тўғрисида нима дейдилар?

Ўзингиз раҳбарлик қилаётган вилоятларда мана шундай намунали мактаблар ташкил этиш учун сизларга олти ой муҳлат берамиз.

Албатта, янги мактабларни қуриш, чиройли қилиб жиҳозлаш, безаш мумкин, лекин уларни замонавий маъно-мазмун, илм-маърифат, тарбия билан тўлдириш қўлимиздан келадими?

Бу долзарб масала устида ҳокимлар билан Вазирлар Маҳкамаси, мутасадди вазирликлар ва идоралар раҳбарлари биргаликда жиддий ишлашлари талаб этилади.

Азиз дўстлар!

Биз Учинчи Ренессанс масаласини стратегик вазифа сифатида олдимизга қўйиб, уни миллий ғоя даражасига кўтармоқдамиз.

Биз мактабгача таълим ва мактаб таълими, олий ва ўрта махсус таълим тизими ҳамда илмий-маданий муассасаларни бўлғуси Ренессанснинг тўрт узвий ҳалқаси, деб биламиз. Боғча тарбиячиси, мактаб муаллими, профессор-ўқитувчилар ва илмий-ижодий зиёлиларимизни эса янги Уйғониш даврининг тўрт таянч устуни, деб ҳисоблаймиз.

Мен ишонаман — ҳурматли ота-оналар бу ташаббусни албатта қўллаб-қувватлаб, янги Ренессанснинг бешинчи ҳалқаси, бешинчи устуни бўладилар. Ва бу маънавий-маърифий ҳаётимиздаги энг мустаҳкам устун бўлади, десам, ўйлайманки, сизлар тўла қўллаб-қувватлайсизлар.

Ҳурматли анжуман иштирокчилари!

Барчангиз хабардорсиз, бугун юртимизда бир-бири билан чамбарчас боғланган муҳим соҳаларни, яъни мактабгача таълим, мактаб ва олий таълим тизимлари, илмий-тадқиқот муассасаларини ривожлантириш бўйича беқиёс ўзгаришлар амалга оширилмоқда. Лекин сир эмас, мактабгача таълим соҳаси бу борадаги ислоҳотлардан яқин вақтгача четда қолиб келди.

Аслида, фарзандларимиз тарбиясида энг асосий бўғин ҳисобланган мактабгача таълим тизимининг жамиятимиз ҳаётидаги ўрни ва аҳамиятини ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайди. Айнан мактабгача таълим соҳасига бўлган эътибор мамлакатнинг эртанги тараққиёти учун мустаҳкам замин яратади. Шуларни назарда тутиб, биз юртимизда илк бор Мактабгача таълим вазирлигини ташкил этдик.

Бугун йирик шаҳарларимиздан тортиб, чекка туманлар, қишлоқ ва овулларимизда янги-янги замонавий боғчалар барпо этилмоқда. Қисқа вақт, яъни тўрт йил ичида республикамизда боғчалар сони 3 баробар ошиб (5 минг 200 тадан 14 минг 200 тага), болаларни қамраб олиш даражаси 28 фоиздан 54 фоизга етгани ана шундай амалий ҳаракатларимиз натижасидир.

Соҳага давлат-хусусий шериклик механизми жорий этилиши туфайли 223 мингдан ортиқ ўринга эга бўлган 7 минг 400 та хусусий боғча ташкил қилинди. Бу мақсадлар учун 1 триллион 850 миллиард сўм имтиёзли кредит маблағлари йўналтирилиб, 20 мингга яқин янги иш ўрни яратилди.

Кўриниб турибдики, дастлабки натижалар ёмон эмас. Бироқ ҳали бу борада қиладиган ишларимиз анчагина.

Соҳада давлат-хусусий шериклик тизимини ривожлантириб, нодавлат секторнинг улушини 75 фоизга етказиш, мактабгача таълим қамровини эса 80 фоиздан ошириш зарур.

Болалар боғчалари учун кадрлар тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишнинг амалдаги тизими давр талабларига жавоб бермайди. Қолаверса, мактабгача таълимда замонавий ўқитиш шакллари, янги педагогик ва ахборот технологияларини жорий қилиш масаласи ҳам долзарб бўлиб турибди.

Вазирлар Маҳкамаси икки ой муддатда мактабгача таълим соҳасидаги ушбу муҳим вазифалар ижроси юзасидан ҳукумат қарорини қабул қилсин.

Муҳтарам дўстлар!

Халқимиз ҳамиша устозларни эъзозлаб, уларнинг ҳурмат-иззатини жойига қўйиб келган. **"Устоз ота каби улуғ"** деган ҳикматли нақл ҳам бежиз айтилмаган. Энди ана шу сўзларни қоғозда эмас, амалда қарор топтирадиган, ўқитувчи-муаллимнинг қадр-қимматини жойига қўядиган пайт келди.

Мен бу гапларни нима учун айтаётганимни ҳаммангиз яхши тушуниб турибсиз, албатта.

Яшириб нима қилдик, кўп йиллар давомида ўқитувчига эътибор борасида сўзимиз бошқа, ишимиз бошқа бўлиб келди. Оқибатда соҳа ходимлари гўёки кераксиз ва ҳимоясиз қатламга айланиб қолди. Мактаб ўқитувчиларининг асосий вазифаси бир четда қолиб, уларни ўзларига мутлақо алоқаси бўлмаган ишларга жалб этиш чуқур илдиз олди. Янаям очиқроқ айтсак, муаллимларнинг "хўжайини" кўпайиб кетди. Бундай ножўя ишлар нафақат таълим сифатига, балки соҳа ходимларининг ўз касбига бўлган муносабатига ҳам салбий таъсир кўрсатди. Қанчадан-қанча тажрибали ўқитувчилар дили оғриб, севган касбини ноилож ташлаб кетганини ҳам биламиз.

Мана, яқин-яқингача ўқитувчи-муаллимлар, айрим жойларда ўқувчилар ҳам, тўрт ойлаб пахта йиғим-терими, чопиқ ва яганага чиқарилгани сир эмас. Натижада ўқитувчи бир ойда ўртача 80 соат дарс ўтиши керак бўлса, тўрт ойда 320 соат йўқотадиган вазият вужудга келди. Ўз навбатида, ўқувчи бир ойда 136 соат сабоқ оладиган бўлса, тўрт ойда 544 соат дарсни бой беришга мажбур бўлди.

Агар бу рақамларни ўн бир йилга кўпайтирсак, биласизми, қанча бўлади? Бу, ахир, юқори синф ўқувчилари учун белгиланган 8,5 минг соатлик ўқув дастурининг қарийб 3 минг соати — 30 фоизи далада мажбурий меҳнатда ўтди, дегани эмасми? Бошқача айтганда, бола 11 йил ўрнига атиги 7 йил ўқишга мажбур бўлди.

Яратганга шукрки, бундай салбий ҳолатлар энди тарихда қолди. Ҳамма соҳани ўз эгасига, жумладан, қишлоқ хўжалигини ҳам фермер ва кластерларга топшираётганимиз туфайли бунга эришмоқдамиз.

Кейинги тўрт йилда мактаб ўқитувчиларининг ойлик маоши бир ярим баробар кўпайтирилди. Давлат мукофотлари билан тақдирланаётган устозлар сони ошиб боряпти. Ўқитувчи тайёрлайдиган ҳисоботлар, қоғозбозликлар сони кескин камайтирилди.

Ўзингиз ўйланг, тўрт йил олдин бундай ўзгаришларни тасаввур қилиб бўлармиди?

Жамиятда устоз ва мураббийларга қаратилаётган эътибор туфайли қарийб 15 минг нафар эркак ўқитувчи мактабларга қайтди. Аммо, шуни таъкидлаш керакки, ҳали бу борада кўзланган натижага эришганимиз йўқ. Ҳозирги кунда ҳам халқ таълимидаги педагогларнинг қарийб 70 фоизини аёл ўқитувчилар ташкил этмоқда.

Албатта, ҳаммамиз мактаб даврини эслаганимизда, кўз олдимизга аввало, талабчан ва меҳрибон синф раҳбаримиз келади. Нима учун? Чунки, мактабдаги ҳар бир қадамимиз мана шу азиз ва олижаноб инсонларнинг доимий эътибори ва ғамхўрлигида бўлган. Ҳаётга илк йўлланмани ҳам бизга мана шу устозларимиз берган.

Шу сабабли биз синф раҳбарларининг машаққатли ва масъулиятли меҳнатини муносиб рағбатлантириш чорасини кўряпмиз. Хусусан, 2020 йил 1 октябрдан бошлаб 242 минг нафар синф раҳбари учун қўшимча тўлов миқдори бир ярим баробар оширилади. Мазкур мақсадлар учун йиллик 400 миллиард сўмдан зиёд қўшимча маблағ йўналтирилади.

Ўрни келганда айтмоқчиманки, мен бугун имзолаган Фармон билан биринчи марта 14 нафар синф раҳбари давлатимизнинг орден ва медаллари билан тақдирланди.

Ўқитувчиларнинг доимий ва узлуксиз психологик кўникмаларини ривожлантириш мақсадида Халқ таълими вазирлиги қошидаги ҳудудий малака ошириш институтларида синф раҳбарларини тайёрлаш бўйича алоҳида ўқув курсларини ташкил этиш керак.

Бугунги кунда жамиятимизда ўқитувчи ва мураббийларнинг қадди, шаъни ва ғурури тикланаётгани барчамизни қувонтиради.

Айни вақтда бу ўта муҳим масала энг долзарб вазифамиз эканини алоҳида таъкидлаб, уни амалга ошириш бутун жамиятимизнинг бурчига айланишини истардим.

Фарзандларимиз мактабдан қанчалик билимли бўлиб чиқса, юқори технологияларга асосланган иқтисодиёт тармоқлари шунча тез ривожланади, кўплаб ижтимоий муаммоларни ечиш имкони туғилади. Шундай экан, Янги Ўзбекистон остонаси мактабдан бошланади десам, ўйлайманки, бутун халқимиз бу фикрни қўллаб-қувватлайди.

Ҳурматли йиғилиш иштирокчилари!

Мамлакатимизнинг келгуси тараққиётини ўйлаб, ўқитувчи ва муаллимларнинг ҳаётимиздаги нуфузи ва мавқеини ошириш мақсадида уларнинг мақомини қонун даражасида белгилашни таклиф қиламан. Ушбу қонунда ёшларга таълим ва тарбия бериш жараёнида ўқитувчилар ўзларининг салоҳиятини тўлиқ намоён этишлари учун зарур шарт-шароитлар яратиш, уларни ижтимоий, ҳуқуқий, моддий қўллаб-қувватлаш чоралари кафолатланиши керак. Жумладан, мактаб директори, унинг ўринбосари, синф раҳбари, ўқитувчининг мақоми аниқ белгиланиши лозим.

Ўқитувчиларга устамалар тўлаш, уларни рағбатлантириш мезонлари ҳам тўлиқ қайта кўриб чиқилиши зарур. Амалда бу масала ўта мураккаблиги ва ортиқча қоғозбозлик талаб қилиши ҳам ҳақиқат. Бунда аксарият эскирган қонуности ҳужжатлари қайта кўриб чиқилиб, бекор қилинса, ўйлайманки, мақсадга мувофиқ бўлади.

Ўқитувчиларнинг ҳуқуқлари давлат ҳимоясида бўлишини, уларнинг касбий фаолиятига ноқонуний аралашув, бошқа ишларга жалб қилиш жавобгарликка сабаб бўлишини қатъий белгилаш лозим.

Қонунда, шунингдек, мактаб директорига қўйиладиган талаблар, унинг асосий вазифалари ва фаолиятини баҳолаш мезонлари ҳамда ҳисобот бериш тартибини белгилаш зарур.

Мактаб директори лавозимини танлов асосида, мактабни келгуси 5 йилда ривожлантириш бўйича энг яхши дастурга эга номзод эгаллаши керак. Энди мактаб директори йил якуни бўйича дастур ижроси ҳақида маҳаллий кенгашда ҳисобот беради ва унинг фаолиятига халқ вакиллари томонидан очиқ-ойдин баҳо бериб борилади. Мактаб директорига интизомий жазо бериш ва уни лавозимидан озод этиш масалалари ҳам маҳаллий кенгашлар билан келишилган ҳолда амалга оширилиши зарур.

Парламентимиз аъзоларидан маҳаллий кенгашларнинг мактаблар билан ишлаш тизимини алоҳида назоратга олиб, ушбу жараёнларга яқиндан кўмак беришларини сўрайман. Олий Мажлис палаталари (Т.Норбоева, Н.Исмоилов) икки ой муддатда умумтаълим мактаблари билан ишлашни янада кучайтириш бўйича тегишли чора-тадбирларни ишлаб чиқишлари мақсадга мувофиқ бўлади.

Келгуси икки йил давомида мактабларни моддий-техник жиҳатдан таъминлаш харажатларини 2 баробар ошириш, уларни замонавий жиҳозлар ва кўргазма қуроллари билан тўлиқ таъминлаш лозим.

Афсуски, бугунги кунда туман ва шаҳар халқ таълими мудирларининг тизимдаги ўрни сезилмаяпти. Уларнинг фаолияти асосан хўжалик ишларини назорат қилиш ва тегишли жазо чораларини қўллашдан иборат бўлиб, таълим сифати билан шуғулланиш иккинчи даражали масалага айланиб қолган. Мазкур раҳбарларнинг тизимдаги ролини қайта кўриб чиқиш ва уларнинг мақомини оширишни даврнинг ўзи талаб қилмоқда. Бундан буён туман халқ таълими бўлими мудирлари ҳокимнинг маориф бўйича маслаҳатчиси сифатида фаолият олиб боради ва бевосита ҳокимлик биносида ўтиради. Шунга мос равишда уларга зарур ваколатлар берилади.

Бундан ташқари, таълим соҳасини ривожлантириш мақсадида туман ва шаҳарларда алоҳида жамғарма ташкил этсак, нима дейсизлар?

Жамғарма маблағлари илғор ва намунали мактаб раҳбарлари ҳамда халқ таълими бўлимлари методистларини рағбатлантиришга йўналтирилади.

Вазирлар Маҳкамаси (Ж.Қўчқоров), Молия вазирлиги (Т.Ишметов) бир ой муддатда ушбу жамғармани ташкил этиш ва унинг молиявий манбаларини шакллантириш бўйича қарор лойиҳасини тайёрласин.

Қадрли дўстлар!

Кейинги вақтда мамлакатимизда мактаб таълими умуммиллий ҳаракатга айланиб, соҳа ривожида янги давр бошланганидан хабардорсиз. Ана шу ҳаракатнинг амалий ифодаси сифатида сўнгги икки йилда 556 миллиард сўм маблағ ҳисобидан 77 та янги мактаб қурилди. 1 минг 930 та мактабда қайта қуриш ва таъмирлаш ишлари бажарилди.

Айни пайтгача мавжуд бўлган қишлоқ мактабларидаги "Қўлбола печка"лар ҳам тўлиқ алмаштирилмоқда. Юзлаб мактабларда электр энергияси, тоза ичимлик суви таъминоти, иситиш тизими яхшиланди, ошхона, спорт заллари ва бошқа зарур бинолар барпо этилди. 6 мингга яқин мактаб юқори тезликдаги Интернетга уланди.

Шу билан бирга, хусусий таълим тизимига кенг йўл очилмоқда. Бу борада лицензия олиш тартиби соддалаштирилди. Ўтган уч йил давомида уларнинг сони 6 марта ошиб, 140 тага етгани диққатга сазовордир.

Мутлақо янгича мазмун ва шаклга эга бўлган Президент мактаблари ҳамда ижод мактаблари бўйича ишлар фаол давом эттирилмоқда.

Математика ҳамда кимё-биология фанларини ривожлантириш бўйича қарорлар қабул қилдик. Уларга асосан ҳар бир туман ва шаҳарда ана шу фанларга ихтисослашган мактаблар босқичма-босқич ташкил этилади. Шу йилнинг ўзида математика йўналишида 56 та, кимё-биология йўналишида 27 та мактаб ташкил этилгани бу ишларнинг бошланишидир.

Математика, кимё, биология, ахборот тизимлари ва информатика фанлари бўйича сертификация тизимини жорий этишни бошладик. Ўрта таълим тизимида иқтидорли ўқувчилар ва ўқитувчилар билимини баҳолаш тизимини кенгайтириш мақсадида бошқа асосий фанлар бўйича ҳам сертификация тизимини жорий этиш зарур.

Хабарингиз бор, пойтахтимизда Муҳаммад Хоразмий номида ахборот-коммуникация технологияларига ихтисослашган янги мактаб очдик. Айни пайтда фарзандларимизнинг "ай-ти" технологияларга қизиқишини янада ошириш ва уларнинг етук мутахассис бўлиб етишиши учун шароит яратиш мақсадида жорий йилда — 14 та, келгуси йилда — 82 та, 2022 йилда — 64 та, 2023 йилда — 45 та ахборот технологиясига ихтисослашган мактаблар ташкил этилади ва барча туман ва шаҳарлар қамраб олинади.

(Давоми 3-бетда) ▶

ЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАР — ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ БАРПО ЭТИШДА КАТТА КУЧ, ТАЯНЧ ВА СУЯНЧИМИЗДИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи

◀ **(Бошланиши 1 ва 2-бетларда)**

Ўқитувчилар ишини енгиллаштириш ва уларнинг салоҳиятидан оқилона фойдаланиш учун келгуси йилда таълимни рақамлаштириш ишларини якунлаб, "Онлайн мактаб", "Рақамли ва хавфсиз мактаб", "Электрон дарслик", "Электрон кундалик" каби тизимлар жорий этилади. 2020 йил охиригача мактабларни кенг полосали Интернет тармоғига улаш даражаси 70 фоизга етказилади. Келгусида барча мактаблар 100 фоиз Интернет билан таъминланади ва бунинг учун Давлат бюджети маблағлари йўналтирилади.

Биз халқаро фан олимпиадалари ғолиблари ва уларнинг ўқитувчиларини рағбатлантириш тизимини йўлга қўйдик. Илгари олимпиадада олтин ёки кумуш медаль олса, совриндор ўқувчига ҳам, уни тайёрлаган ўқитувчига ҳам нари борса битта фахрий ёрлиқ беришарди. Ҳозир улар миллионлаб пул мукофоти билан тақдирланмоқда.

Бу рағбатлантириш тизими амалда ижобий натижа бера бошлаганини алоҳида таъкидламоқчиман. Пандемия шароитига қарамасдан, ўқувчи ёшларимиз халқаро фан олимпиадаларида фаол иштирок этиб, юқори ўринларни эгаллаётгани барчамизни қувонтиради. Хусусан, бу йил 28 нафар иқтидорли ўғил-қизимиз ана шундай олимпиадаларда 2 та олтин, 8 та кумуш, 15 та бронза медаль ҳамда 3 та дипломни қўлга киритгани алоҳида эътиборга лойиқ.

Ушбу йўналишдаги ишларимизни янги босқичга кўтариш мақсадида, Халқ таълими вазирлиги қошидаги Фан олимпиадалари бўйича иқтидорли ўқувчилар билан ишлаш департаменти фаолиятини кучайтириш, вазирнинг биринчи ўринбосарини бу масала бўйича бевосита масъул этиб белгилаш лозим.

Биз кейинги пайтда таълим соҳасида мутлақо янги тизим яратиш мақсадида ташкил этишни бошлаган Президент ва ижод мактаблари зиммасига барча умумтаълим мактаблари учун ўрнак ва андоза бўлиш вазифаси юклатилган. Афсуски, Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларни ривожлантириш агентлигининг (С.Бобохўжаев) бу борадаги жонбозлиги ва ташаббускорлиги ҳали-ҳануз сезилмаяпти.

Айни вақтда, кўзлаган мақсадларимизга эришиш учун, мактабнинг ҳам масъулиятини оширадиган вақт келди. Бу — давр талаби. **"Қарс икки қўлдан чиқади",** дейди халқимиз.

Бугун шиддат билан ривожланаётган замон ҳар биримиздан доимо изланиб, ташаббус кўрсатиб, янгича ишлашни талаб этмоқда.

Бир ўйлаб кўрайлик, нега қанчадан-қанча мактабларда битирувчиларнинг 10 фоизи ҳам олийгоҳларга кира олмаяпти? Ота-оналар репетитор ёллаб, пул тўлаб болаларини ўқишга тайёрлашга мажбур бўляпти.

Савол туғилади: нима учун аксарият мактабларимиз 11 йил ўқитган ўқувчилар олийгоҳга кира олмаяптию, репетитор 2 йилда бунга эришяпти?

Бу саволлар ҳар бир мактаб ўқитувчиси, жамоаси ва директорини, ҳар қайси виждонли педагогни ўйлантириши зарур, деб ўйлайман.

Энди мактаб жамоатчилик олдида ҳисобот берадиган бўлади. Мактабни битирган ўқувчи олийгоҳга кириши керак ёки мактаб давридаёқ бирор-бир касб-ҳунарга эга бўлиши шарт. Айнан шу мезон асосида мактаб жамоаси ва директори фаолиятига баҳо берилади.

Бугун ҳар бир ўқитувчи ва тарбиячи, олийгоҳ домласи таълим ва илм-фан соҳасидаги энг сўнгги ижобий янгиликларни ўқув жараёнларига татбиқ эта оладиган, чуқур билим ва дунёқараш эгаси, бир сўз билан айтганда, замонамиз ва жамиятимизнинг энг илғор вакиллари бўлишлари керак.

Бундай устозлар қўлида таълим олган фарзандларимиз биз орзу қилган Ўзбекистоннинг ёруғ келажагини бунёд этишга қодир авлод бўлиб камол топади. Лекин бу юксак натижаларга эришиш учун таълим тизимидаги мавжуд муаммоларни ҳал қилишимиз лозим.

Бугун аниқ ва табиий фанларни ўқитиш методикаси мураккаб тузилгани, уларда назарий билимлар амалиёт билан боғланмагани, ўқув дастурларида узвийлик йўқлиги, дарсликларнинг мазмуни ва сифати қониқарсиз экани ҳақли эътирозларга сабаб бўлмоқда. Амалдаги таълим стандартлари ҳамда ўқув дастурлари асосан ўқувчини таълимнинг навбатдаги босқичига тайёрлашга йўналтирилган бўлиб, уларни эркин фикрлаш ва мустақил ҳаётга тайёрлаш масаласи эътибордан четда қолмоқда. Бундай ҳолатларга барҳам бериш учун, хорижий экспертлар ва тажрибали ўқитувчиларни кенг жалб қилган ҳолда, умумий таълимнинг Миллий ўқув дастури лойиҳасини ишлаб чиқиш ва жорий ўқув йили давомида уни илмий-тадқиқот ва таълим муассасаларида синовдан ўтказиш лозим.

Шунингдек, умумтаълим мактабларида дарслик ва ўқув-методик мажмуаларни тажриба-синовдан ҳамда чет эллик мутахассислар иштирокида экспертизадан ўтказиш тизими мавжуд эмас. Мактаб дарсликларини яратиш ва чоп этишни тартибга солиш масаласи ҳам долзарб бўлиб қолмоқда.

Шу сабабли Республика таълим маркази фаолияти замонавий талаблар асосида тубдан қайта кўриб чиқилиб, такомиллаштирилиши керак. Ушбу марказнинг фаолияти Вазирлар Маҳкамасида Бош вазир ўринбосари Б.Мусаев томонидан шахсан мувофиқлаштирилиши ва назоратга олиниши зарур.

Бошланғич синфлардан бошлаб фарзандларимизнинг қизиқиш ва қобилиятларини аниқлаш, келгусида уларни ихтисослашган синфларда ўқитишни давом эттириш тизимини жорий этиш лозим. Бунинг учун Халқ таълими вазирлиги, Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси навбатдаги ўқув йилидан бошлаб 4-синф битирувчиларини фанлар бўйича саралаш ва йўналтириш тартибини амалиётга киритиши керак.

Ҳозирги пайтда умумтаълим муассасаларининг олий маълумотли педагог кадрлар билан таъминланиш даражаси 87 фоизни ташкил этади. Кўплаб мактаблар, айниқса, чекка ҳудудлардаги таълим масканларида бир қатор фанлар бўйича малакали ўқитувчилар етишмаяпти. Шу муносабат билан педагог кадрлар тайёрлаш масаласи ҳамиша эътиборимиз марказида туриши зарур.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри раҳбарлари ўз ҳудудидаги педагог кадрлар тайёрлайдиган университет ва институтлар билан жиддий ишлаши керак. Ушбу олий таълим даргоҳларининг профессор-ўқитувчиларига ипотека ва истеъмол кредитлари ажратиш, уларнинг соғлиғини мустаҳкамлаш, санаторий ва курортларда даволанишини ташкил этиш масалалари шахсан ҳудуд раҳбарининг назоратида туриши лозим. Чунки, эътибор қаратадиган бўлсак, жойлардаги ҳамма мутахассиснинг - фермер ёки инженерни оласизми, бошқа касб вакилларини оласизми, ҳаммасига эътибор ва ғамхўрлик қиладиган ташкилотлар бор. Фақат ўқитувчининг, ўқитувчи тайёрлайдиган институтларнинг, таъбир жоиз бўлса, жойларда "эгаси" йўқ.

Такрор айтаман, энди бу масала билан шахсан ҳокимлар шуғулланади.

Бугунги тез ўзгараётган замонда, барча соҳаларда ходимларнинг билим ва малакасини мунтазам ошириб бориш ҳал қилувчи масалага айланган бир пайтда педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизими бу талаблардан орқада қолмоқда.

Халқ таълими вазирлигининг Абдулла Авлоний номидаги Халқ таълими тизими раҳбар ва мутахассис ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти бор. Минг афсуски, бу институтнинг исми жисмига мос эмас. Улуғ маърифатпарвар илгари сурган ва муваффақиятли амалга оширган ғоялар, замонавий таълим методикасини ишлаб чиқиш масалалари институт фаолиятида ўзининг амалий ифодасини топа олмаётганини айтишга мажбурмиз.

Шу муносабат билан мактаб директорлари ва ўқитувчиларининг малакасини ошириш тизимини танқидий кўриб чиқиш зарур. Бу борада Абдулла Авлоний номидаги институт фаолиятини тубдан қайта ташкил этиш талаб этилади.

Мазкур таълим даргоҳи ҳудудлардаги университетлар ва педагогика институтлари билан биргаликда туман халқ таълими бўлими мудирлари ва мактаб директорларининг малакасини ошириш, ўқитишнинг замонавий методикаларини яратиш, масофавий таълим бериш масалаларига алоҳида эътибор қаратиши керак.

Соҳада рақобатни таъминлаш мақсадида нодавлат таълим ташкилотларини ҳам малака ошириш ва қайта тайёрлаш тизимига жалб қилиш вақти келди. Бу жараёнда ўқитиш харажатларини қоплаш учун Давлат бюджетидан маблағ йўналтирилади.

Ўрнак кўрсатган ўқитувчилар учун мажбурий малака ошириш талабларини бекор қилиш, уларнинг фаолиятини бевосита ўқувчилари олган билим даражаси билан баҳолашни назарда тутиш лозим. Ўқувчилари халқаро фан олимпиадаларида ғолиб бўлган педагогларга олий малака тоифаси тўғридан-тўғри тақдим этилиши керак.

Эндиликда халқ таълими ходимларининг малакасини ошириш ва қайта тайёрлашнинг янги тизими жорий этилади. Яъни, ўқитувчилар бевосита малака ошириш марказларига бормасдан, масофадан туриб ўз касбий кўникмаларини доимий ривожлантириш имкониятига эга бўладилар. Бундан ташқари, таълим сифатини оширишга кўмаклашадиган ва ўқитувчиларнинг доимий касбий ривожланишига амалий ёрдам кўрсатадиган устоз-шогирд тизими ташкил қилинади ва уларнинг меҳнати муносиб рағбатлантирилади.

Мактабларда информатика, кимё, хорижий тиллар каби фанлар бўйича ўқитувчилар етишмовчилигини бартараф этиш мақсадида педагогик бўлмаган йўналишлар бўйича олий таълим олаётган ёшлар учун қисқа муддатли педагогик курслар ташкил қилинади.

Муаллим ва ўқитувчиларнинг билими ва малакасини ошириш ҳақида гапирганда, бугун жамиятимизда долзарб бўлиб турган яна бир масалага тўхталиб ўтиш зарур, деб ўйлайман.

Айтинг-чи, ўқитувчи ўз устида ишлаши, билим ва маҳоратини ошириши учун қўшимча методик ёрдамни қаердан олади? Албатта, шу соҳага оид китоб ва қўлланмалардан, махсус педагогик нашрлардан олади.

Афсуски, биз кейинги йилларда "мажбурий обуна" баҳонасида ихтиёрий обунани ҳам йўқ қилдик. Бунинг натижасида мактаб ва олийгоҳларнинг ўқитувчи ва домлалари ўзлари учун зарур бўлган газета ва журналлардан ажралиб қолди. Шундай аянчли ҳолга келдикки, ҳатто айрим раҳбарлар газета ўқимаслиги билан мақтанадиган бўлдилар.

Ўзингиз биласиз, дунёда компьютер технологиялари энг ривожланган давлатлардан бири бу - Япониядир. Лекин ушбу мамлакатда кунига 3-4 миллион нусхада нашр этиладиган газеталар борлигига нима дейсиз? Айтмоқчиманки, ҳаётимизда радио-телевидение, Интернет билан бирга босма нашрларнинг ҳам ўз ўрни бор.

Бугунги кунда босма нашрларни таълим муассасаларига, ўқитувчи-профессорларга етказиб бериш ҳам жиддий муаммога айланган. Чунки бу борада матбуот тарқатиш ва почта тизимининг фаолияти мутлақо талабга жавоб бермайди.

Шу муносабат билан Вазирлар Маҳкамаси бир ой муддатда босма матбуот нашрлари фаолиятини қўллаб-қувватлаш, хусусан, мактаб ва олийгоҳларни педагогик фаолият учун зарур нашрлар билан таъминлаш, уларнинг кутубхоналарини ўқув ва бадиий адабиётлар билан тўлдириш чора-тадбирларини ишлаб чиқсин ва амалга оширсин.

Ўқувчиларнинг қобилиятини юзага чиқариш, бўш вақтини мазмунли ташкил этишга қаратилган беш муҳим ташаббус доирасида ҳам ижобий ишлар олиб борилмоқда. Бу борадаги амалий ҳаракатларни давом эттириш, айниқса, мусиқа ва санъат, ахборот технологиялари ва спорт тўгаракларри фаолиятини янада ривожлантириш, уларни зарур восита ва жиҳозлар билан тўлиқ таъминлаш алоҳида диққат марказида бўлмоғи лозим.

Ҳаммамизга аёнки, бугунги мураккаб глобаллашув даврида жамиятимизда миллий ғоя ва мафкуравий иммунитетни кучайтириш, ёшларимизни турли зарарли ғоя ва таҳдидлардан асраш, уларни ўз мустақил фикрига эга, ироддали, фидойи ва ватанпарвар инсонлар этиб тарбиялаш ҳар қачонгидан ҳам долзарб аҳамият касб этмоқда. Шу сабабли биз биринчи марта умумтаълим мактабларида "Тарбия" фанини жорий этмоқдамиз.

Маърифатпарвар бобомиз Абдулла Авлонийнинг асрий қадриятларимиз асосида яратган "Туркий "Гулистон" ёхуд ахлоқ" асари шарқона тарбиянинг ноёб қўлланмаси сифатида бугунги кунда ҳам ўзининг қадри ва аҳамиятини йўқотган эмас. Биз "Тарбия" фанининг назарий асосларини ишлаб чиқишда мана шундай бебаҳо асарлардан самарали фойдаланишимиз зарур.

Хабарингиз бор, бир йил олдин ўтказилган селектор йиғилишида халқ таълимини ривожлантиришни умуммиллий мақсад, умумхалқ ҳаракати сифатида белгилаб олган эдик. Ушбу ҳаракат доирасида барча поғонадаги раҳбарлар ва уларнинг ўринбосарлари мактабларни оталиққа олган эди. Шундан сўнг ҳокимларимиз "урра-уррачилик" билан бир муддат мактабга киргандек бўлди, буни "ойнаи жаҳон"да намойиш ҳам қилди. Лекин шу билан тамом — мактаб эсимиздан чиқди.

Такрор айтаман, бугун мактабга кирмаган, мактабнинг, ёш авлоднинг дарду ташвишлари билан яшамаган раҳбарни эртага ҳаётнинг ўзи қабул қилмайди.

Ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳам институционал ислоҳотлар олиб борилмоқда. Энди ҳокимлар иш вақтининг фақат 10-15 фоизини қишлоқ хўжалиги соҳасига сарфлайдиган шароит вужудга келмоқда. Қолган вақтда улар ижтимоий масалалар, аввало, таълим-тарбия, маънавият билан бевосита шуғулланишлари лозим.

Мана, ҳар бир ҳоким ёки унинг ўринбосарлари ҳамма фермерларни номма-ном билади. Лекин мактаб директорларини, илғор синф раҳбарларини, фаол ўқитувчиларни-чи? Бугун бу борада қайси ҳокимни ибрат, намуна қилиб кўрсата оламиз? Афсуски, жавоб йўқ.

Шундан келиб чиққан ҳолда, ҳар бир вилоят, туман ва шаҳар ҳокими ҳафтада бир кунни албатта мактабга бағишлаши керак.

Мактаб муаммосига биринчи даражали масала деб қарашимиз лозим. Мактаб — фақатгина таълим берадиган маскан эмас, барчамиз учун юксак маънавият бешигига, фарзандларимизни болаликдан бошлаб касбга ўргатувчи даргоҳга айланиши зарур.

Жорий ўқув йилидан бошлаб профессионал таълим тизимида янги шаклдаги муассасалар тармоғи йўлга қўйилаётганидан барчангиз хабардорсиз. Жумладан, халқаро стандартларга мос 725 та профессионал таълим муассасаси — касб-ҳунар мактаби, коллеж ва техникумлар яқин кунларда ўз фаолиятини бошлайди. Уларда 200 мингдан ортиқ ўқувчилар бугунги талабларга жавоб берадиган ўқув дастурлари асосида таълим олади.

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги халқаро меҳнат бозори талабларига жавоб берадиган кадрларни тайёрлаш, профессионал таълимнинг мазмуни ва сифатини ошириш дастурини ишлаб чиқсин. Ҳудудларнинг раҳбарлари эса битириб чиқаётган ёш мутахассисларни муносиб иш билан таъминлаш ҳақида бош қотириши зарур.

Қадрли юртдошлар!

Бугунги кунда жаҳондаги нуфузли олий таълим муассасалари илм-фаннинг йирик ўчоқлари ҳисобланиши ҳеч кимга сир эмас. Шуни ҳисобга олиб, биз мамлакатимиз олий таълим тизимида туб ислоҳотларни амалга оширяпмиз. Янги-янги олий ўқув юртлари, дунёдаги етакчи университетларнинг филиаллари ташкил этилмоқда.

Мисол учун, сўнгги 4 йилда мамлакатимизда 47 та янги олий таълим муассасаси, жумладан, хорижий университетларнинг филиаллари ташкил этилиб, олий ўқув юртларининг сони 125 тага етди.

Давлат-хусусий шериклик тизими асосида нодавлат олий таълим муассасалари фаолияти йўлга қўйилмоқда. Аҳоли фикрини ўрганган ҳолда, сиртқи ва кечки таълим шаклларини қайта тикладик, қабул квоталари оширилмоқда. Мактаб битирувчиларини олий таълимга қамраб олиш даражаси 2016 йилги 9 фоиздан 2020 йилда 25 фоизга етган бўлса-да, биз бу ишларни янада кенгайтиришимиз зарур.

Профессор-ўқитувчиларнинг хориждаги олий таълим ҳамда илмий-тадқиқот масканларида малака ошириши ва стажировка ўташини таъминлайдиган механизм яратилди. Уларнинг ойлик иш ҳақи миқдори 2018 йилга нисбатан ўртача 2,5 баробар оширилди. Бу йилдан бошлаб 10 та олий таълим муассасаси ўзини ўзи молиялаштириш тизимига ўтказилди.

Айни пайтда олий таълим соҳасида бир қатор муаммолар сақланиб қолаётганини таъкидлаш лозим. Бу муаммолар нималардан иборат? Уларни ҳал этиш учун қандай тадбирларни амалга оширишимиз керак?

Аввало, соҳада давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш, айниқса, ҳудудларда нодавлат олий ўқув юртларини ташкил этиш секин бормоқда. Мана, Фарғонада Корея билан, Хоразмда Малайзия билан ҳамкорликда олий ўқув юртлари ташкил этиляпти. Лекин, нима учун бошқа вилоятларда бундай ҳаракатлар сезилмаяпти?

Аксарият битирувчиларнинг билим ва малакаси меҳнат бозори талабларига жавоб бермаётганини ҳам тан олишимиз керак. Маҳаллий таълим муассасаларида инновацион фаолият ҳамда тадқиқот натижаларини амалиётга жорий этиш даражаси жуда паст. Тизимда илмий даражали ўқитувчилар улуши ўртача 37 фоиз экани бизни қониқтирмайди. Ҳудудларда бу кўрсаткич янаям паст даражада сақланиб қолмоқда.

Олий таълим масканларини илмий лабораториялар билан жиҳозлаш, тизимда ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш даражаси ҳам паст эканини қайд этиш лозим.

Сир эмас, бугунги пандемия жуда кўп соҳалар қаторида соғлиқни сақлашнинг илм-фан йўналишида ҳам ҳали билимларимиз заиф эканини кўрсатиб қўйди. Барчамиз бундан жиддий хулоса қилишимиз керак.

Олий таълим тизимининг вазифаси фақат талабаларга дарс беришдан иборат эмас. Университет ва институтларимиз илм-фан соҳасида ҳам фаол ишлаши, ёшларни илмий ишларга, катта-катта лойиҳаларга жалб этиши керак. Ушбу муассасаларда илмий-тадқиқот ишларини янада ривожлантириш мақсадида илмий-техник дастурлар доирасида амалга ошириладиган лойиҳалар кўламини 3 баробар кенгайтириш, докторантурага қабул квоталарини 4 марта кўпайтириш зарур.

Бугун "рақамли иқтисодиёт" деган тушунча дунёда энг долзарб масалага айланганини барчамиз кўриб турибмиз. Айни пайтда ахборот технологиялари соҳасида чуқур билим ва малакага эга бўлган, улардан унумли фойдалана оладиган замонавий мутахассислар миллий иқтисодиётимиз учун ниҳоятда зарур. Барчамиз бу масалани чуқур англаган ҳолда, шу мақсадга эришиш учун жиддий ҳаракат қилишимиз шарт. Бу ишга бугун киришмасак, эртага кеч бўлади.

Вазирлар Маҳкамаси ушбу устувор вазифалар ижроси юзасидан алоҳида дастур ишлаб чиқиши зарур.

Муҳтарам дўстлар!

Ёдингизда бўлса, давлат раҳбари сифатидаги менинг биринчи учрашувим 2016 йил 30 декабрда мамлакатимиз академиклари билан бўлиб ўтган эди. Бу пайтда Фанлар академияси муаммолар гирдобига ботиб қолган, унга охирги сайловлар 1995 йилда ўтказилган эди. Оқибатда ўтган давр мобайнида академикларнинг сони 2 баробар қисқариб, 63 нафар академик қолган эди, холос.

Биз академияни, таъбир жоиз бўлса, реанимация ҳолатидан чиқариб, соғлом, тўлақонли фаолиятга қайтариш учун зарур амалий чораларни кўрдик. 32 нафар янги академик сайланди. Фанлар академиясининг фаолиятини давлат бюджетидан молиялаштириш тизими йўлга қўйилди. Бир қатор илмий-тадқиқот институтлари ва марказлар фаолияти қайта тикланди. Жумладан, 40 та илмий лаборатория замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланди. Ушбу мақсадлар учун биргина Фанлар академиясининг институтларига қарийб 300 миллиард сўм маблағ йўналтирилди.

Биз жамиятимизда илм-фаннинг қадрини кескин ошириш, олимлар ва тадқиқотчилар учун шароит ва имкониятларни кенгайтириш йўлида жиддий ҳаракат қиляпмиз. Айни пайтда таъкидлаш лозимки, ўша учрашувда билдирилган аксарият вазифа ва топшириқлар бугун ҳам долзарб бўлиб, уларни тўлақонли амалга ошириш учун барчамиз масъулмиз.

Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги бир ой муддатда Ўзбекистонда илм-фан соҳаларини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси лойиҳасини киритсин.

Шахсан мен жонкуяр олимларимиз буюк аждодларимизнинг илмий анъаналарини муносиб давом эттирган ҳолда, илм-фанни тараққиётимизнинг драйверига айлантириб, мамлакат ривожига хизмат қиладиган муҳим кашфиётлар яратишларига ишонаман.

Қадрли ватандошлар!

Барчамиз яхши биламизки, инсоннинг онги ва дунёқараши, фикри ўзгармаса, жамият ўзгармайди. Жамият ўзгармаган жойда ҳеч қандай ижобий натижа ҳам, тараққиёт ҳам бўлмайди. Одамларнинг онгу тафаккурини ўзгартирувчи куч эса, ҳеч шубҳасиз, аввало, ўқитувчи-мураббийлар, олийгоҳ домлалари, илм-фан арбоблари, маданият ва санъат, адабиёт намояндаларидир.

Бугун биз яшаётган жамиятга янги фикр, янги ғоя, энг муҳими, ислоҳотларни амалга оширишга қодир бўлган янги авлод кадрлари керак. Албатта, халқимизнинг мардона меҳнати, ўқитувчи ва мураббийларнинг жонбозлиги туфайли таълим соҳасини тубдан модернизация қилиш бўйича кўп иш қилдик. Лекин ҳаммамиз яхши тушунамизки, булар — катта мақсад йўлида ташланган дастлабки қадамлар, холос.

Барчангиз гувоҳсиз, бугун замон шиддат билан ўзгариб, барча соҳалар қатори таълим тизими олдига ҳам ўта долзарб ва мураккаб вазифаларни қўймоқда. Биз дунё миқёсидаги кескин рақобатга бардош бера оладиган миллий таълим тизимини яратишимиз зарур. Шу мақсадда, аввало, таълим масканларининг моддий-техник базасини, кадрлар салоҳиятини мустаҳкамлаш, дарсликлар ва ўқув қўлланмаларини замон талаблари асосида такомиллаштириш, ўқув дастурлари ва стандартларини оптималлаштириш, соҳа ходимларининг иш ҳақини босқичма-босқич ошириб бориш, уларнинг машаққатли меҳнатини муносиб қадрлаш бундан буён ҳам доимий эътиборимиз марказида бўлади.

Бугун мен, аввало, таълим-тарбия соҳаси фидойиларига, барча юртдошларимизга мурожаат қилиб айтмоқчиман: **азиз дўстлар, биродарлар, агар интилсак, астойдил ҳаракат қилсак, ҳар қандай баланд маррани эгаллаш қўлимиздан келади. Биз маърифат борасида, таъбир жоиз бўлса, "илиги тўқ" халқмиз. Илм-фанга интилиш бизнинг қонимизда, бугунги тил билан айтганда, генимизда бор.**

Ҳаммамиз яхши тушунамиз, Учинчи Ренессанс пойдеворини яратиш — беш-ўн йилда бўладиган иш эмас. Бунинг учун, аввало, юзлаб, минглаб истеъдодли кадрлар, фидойи шахслар керак.

Биз Худо берган истеъдодга парвариш зарурлигини, агар ўз вақтида шароит яратиб берилмаса, ҳар қандай иқтидор ҳам сўниб қолиши мумкинлигини яхши англаймиз.

Мана, Темурийлар даврини эслайлик, Ғазнавийлар, Хоразмшоҳлар, Навоийлар замонини ёдга олайлик. Агар давлат томонидан эътибор ва ҳомийлик бўлмаса, ижодий муҳит яратиб берилмаса, улуғ алломаларимизнинг салоҳияти бу даражада ёркин намоён бўлмас эди.

Бугун давлатимиз томонидан илм-фан, таълим ва тарбия, маданиятни ривожлантириш учун қанча куч, қанча маблағ керак бўлса, ҳаммасини топамиз. Қандай имконият зарур бўлса — яратамиз.

Баъзи одамлар, пандемия даврида шу гаплар зарурми, деб ўйлаши ҳам мумкин. Бундай тор қараш билан яшайдиган кишилар янглишади. Худо хоҳласа, коронавирус пандемияси ҳам эртами-кечми, албатта тарихга айланади.

Бу касаллик бошланган март ойидаёқ биз ушбу оғир синовдан муносиб ҳолда, янада кучли бўлиб ўтишимиз керак, деб ўз олдимизга улкан вазифа қўйган эдик. Бугун ана шу мақсадларимиз аста-секин амалга ошмоқда. Биз барчамиз улуғ аждодларимиздан ибрат олиб, уларга муносиб бўлиб, доимо эзгу орзу-интилишлар билан яшашимиз керак.

Бугунги фурсатдан фойдаланиб, мен йил бошида Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномадаги бир фикрга эътиборингизни қаратишни ўринли, деб биламан. Яъни: **"Энг катта бойлик — бу ақл-заковат ва илм, энг катта мерос — бу яхши тарбия, энг катта қашшоқлик — бу билимсизликдир".**

Чиндан ҳам, бугун биз улуғ ниятлар билан пойдевор қўяётган янги Уйғониш даври мамлакатимизда мана шундай улкан бойлик яратишга, халқимизнинг ҳаётини фаровон қилишга ва келгуси авлодларга ўзимиздан муносиб мерос қолдиришга хизмат қилади.

Ишонаманки, ўз тарихида не-не буюк ишларни шараф билан амалга оширган халқимизнинг интеллектуал ва маънавий салоҳияти, куч-қудрати ва олижаноб фазилатларига таяниб, ўз олдимизга қўйган улуғ ва эзгу мақсадларимизга албатта эришамиз.

Азиз муаллимлар, муҳтарам домлалар!

Мен янги Ўзбекистонни — обод ва фаровон, демократик мамлакатни барпо этишда сиз, муҳтарам педагогларни, профессор-ўқитувчиларни ўзим учун энг катта куч, таянч ва суянч, деб биламан. Сизларнинг ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган фаолиятингизни қўллаб-қувватлаш, сизлар учун муносиб меҳнат ва турмуш шароити яратиб беришни Президент сифатида ўзимнинг муқаддас бурчим, деб ҳисоблайман.

Сизларни қутлуғ байрамингиз билан яна бир бор чин юракдан табриклаб, барчангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, масъулиятли ва шарафли фаолиятингизда муваффақиятлар, хонадонларингизга файзу барака тилайман.

Доимо фарзандларингиз, шогирдларингиз, элу юртимиз ҳурмати ва ардоғида бўлиш бахти насиб этсин, азиз устозлар!

Эътиборингиз учун раҳмат.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

ЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАР КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ТИЗИМИДА АЛОҲИДА ЎРНАК КЎРСАТГАН ХОДИМЛАРДАН БИР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Абдураимова Зулфия Хаитовна — Юнусобод туманидаги 250-умумий ўрта таълим мактабининг рус тили ва адабиёти фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Абдурахманова Саломат Шукриевна — Мирзаобод туманидаги 33-умумий ўрта таълим мактабининг 8-А синф раҳбари, математика фани ўқитувчиси, Сирдарё вилояти

Азизов Алихан Шарапович — От спорти бўйича Республика олий спорт маҳорати мактаби бош мураббийи

Боранбаева Саодат Хасановна — Яшнобод туманидаги 166-умумий ўрта таълим мактабининг география ва иқтисодий билим асослари фанлари ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Грибанова Татьяна Александровна — Миробод туманидаги 158-умумий ўрта таълим мактаби директори, Тошкент шаҳри

Губина Галина Фёдоровна — Зарафшон шаҳридаги 3-мактабгача таълим муассасаси мудири, Навоий вилояти

Зайнутдинова Муйнисхон Исмоиловна — Чуст туманидаги 1-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Наманган вилояти

Камалова Диларом Туваловна — Жомбой туманидаги 20-умумий ўрта таълим мактабининг физика фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

Краснолобова Наталия Рафаэловна — Нурафшон шаҳридаги 57-умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Тошкент вилояти

Мавлонов Оқилжон Тахирович — Ўзбекистон туманидаги 16-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Мамажонова Иноятхон Ахмаджоновна — Булоқбоши туманидаги 14-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Андижон вилояти

Мирзамова Мавсуда Абдукахаровна — Наманган шаҳридаги 82-умумий ўрта таълим мактаби директори, Наманган вилояти

Мокрова Людмила Федоровна — Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардиясининг Республика ихтисослаштирилган мусиқа академик лицейи фортепиано ўқитувчиси

Рахимов Ҳошим Темирович — Ғиждувон туманидаги 5-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Салиджанова Анжелика Анваровна — Мирзо Улуғбек туманидаги 208-умумий ўрта таълим мактабининг информатика фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Санаева Рахима Амирқуловна — Самарқанд шаҳридаги 49-умумий ўрта таълим мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

Туляганов Дилшат Убайдуллаевич — Тошкент шаҳридаги Турин политехника университетининг табиий ва математика фанлари кафедраси мудири

Узаков Карим Эргашович — Ғузор туманидаги 24-умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Фозилов Нишонбой Арабович — Зомин туманидаги "Мурувват" ногиронлиги бўлган аёллар учун интернат уйи директори, Жиззах вилояти

Хайитова Гулбинисо Очилдиевна — Жарқўрғон туманидаги 12-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактаб-интернатининг физика фани ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти

Шамсутдинова Оптобхон Максудалиевна — Меҳнат фахрийси, Фарғона вилояти

Шаумарова Мухая — Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институтининг қишлоқ хўжалик машиналари кафедраси профессори

Юлдашева Равза Тажиддиновна — Олмалиқ шаҳридаги 18-умумий ўрта таълим мактабининг биология фани ўқитувчиси, Тошкент вилояти

II даражали "Соғлом авлод учун" ордени билан

Жуммаев Турсунмурод Ражабович — Музработ туманидаги "Баркамол авлод" болалар мактабининг "Ёш табиатшунослар" тўгараги раҳбари, Сурхондарё вилояти

Кенжаева Фарида Жумаевна — Чирчиқ шаҳридаги 14-Меҳрибонлик уйи директори, Тошкент вилояти

Муминова Нафиса Гайбуллаевна — Мирзаобод туманидаги 11-мактабгача таълим муассасаси мудири, Сирдарё вилояти

Муминова Одинахон Тоштемировна — Олтиариқ туманидаги 19-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Раупова Дилбар Махмудовна — Коғон туманидаги 21-умумий ўрта таълим мактабининг 5-В синф раҳбари, бошланғич синф ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Реджапова Донахон Холқўчқаровна — Андижон шаҳридаги Болалар шаҳарчаси тарбиячиси, Андижон вилояти

Тиллаева Феруза Рахимовна — Боғот туманидаги 12-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Хоразм вилояти

Токарева Ирина Александровна — Юнусобод туманидаги 259-умумий ўрта таълим мактаби директори, Тошкент шаҳри

Усарова Санталат Утаевна — Мирзачўл туманидаги 9-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Жиззах вилояти

Усманова Муяссар Жураевна — Косон туманидаги 6-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Хусенова Замира Носировна — Яшнобод туманидаги 244-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Якубова Гулчехра Уктамовна — Самарқанд шаҳридаги 1-Меҳрибонлик уйи тарбиячиси, Самарқанд вилояти

Янгибоева Юлдуз Абдираҳматовна — Яккабоғ туманидаги 21-умумий ўрта таълим мактаби директори, Қашқадарё вилояти

"Дўстлик" ордени билан

Абдуллаева Гулнора Тулановна — Фарғона шаҳридаги "Мурувват" ногиронлиги бўлган болалар учун интернат уйи тарбиячиси, Фарғона вилояти

Адизова Дилором Облокуловна — Нурота туманидаги 11-умумий ўрта таълим мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Алимухамедова Магмура Маликовна — Меҳнат фахрийси, кимё фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Бахранова Зоя Анатолевна — Зарафшон шаҳар халқ таълими бўлими мудири, Навоий вилояти

Бобоев Ахмеджон Боевич — Сариосиё тумани халқ таълими бўлими бош методисти, Сурхондарё вилояти

Борисова Ирина Леонидовна — Миробод туманидаги 83-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Ботиров Низомидин — Оққўрғон туманидаги 8-умумий ўрта таълим мактаби директори, Тошкент вилояти

Гадаева Манзура Уруновна — Коғон шаҳридаги 17-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Гадоева Мусаллам Нуриддиновна — Узун туманидаги 13-умумий ўрта таълим мактабининг 6-А синф раҳбари, адабиёт фани ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти

Гладкова Любовь Ефимовна — Янгийўл шаҳридаги 10-умумий ўрта таълим мактабининг география ва иқтисодий билим асослари фанлари ўқитувчиси, Тошкент вилояти

Ғойибова Дилбар Жўрақуловна — Бухоро давлат университети қошидаги Қоракўл академик лицейи биология фани ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Джуманова Рамиза Хайруллаевна — Нукус шаҳридаги Президент мактабининг математика фани ўқитувчиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Елеушинова Салтанат Дауирхановна — Конимех туманидаги 1-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Навоий вилояти

Жаббарова Хадича Садиковна — Шўрчи туманидаги 68-ақли заиф болалар учун ихтисослаштирилган таълим муассасасининг тарих фани ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти

Звонова Елена Юревна — Муборак туманидаги 1-умумий ўрта таълим мактабининг жисмоний тарбия фани ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Зиятдинова Генара Митхатовна — "Elite Education Alternativa Sehriyo" нодавлат таълим муассасаси директори, Тошкент шаҳри

Зуфаров Рустам Ахмедович — Тошкент давлат юридик университетининг жиноят ҳуқуқи, криминология ва коррупцияга қарши курашиш кафедраси профессори

Ибрагимов Анатолий Касимович — Спорт яккакурашлари бўйича Республика олий спорт маҳорати мактабининг эркин кураш бўйича мураббийи

Исматуллаев Патхулла Рахматович — Тошкент давлат техника университетининг метрология, стандартлаштириш ва сертификатлаштириш кафедраси профессори

Куранбеков Ахматкул — Тошкент давлат шарқшунослик университетининг эрон-афғон филологияси кафедраси профессори

Мирзаева Муазамхон Ашуралиевна — Фарғона туманидаги 47-умумий ўрта таълим мактабининг 7-А синф раҳбари, немис тили фани ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Ортиков Исроилжон Собирович — Пахтаобод туманидаги 32-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактаб-интернатининг кимё фани ўқитувчиси, Андижон вилояти

Раббимова Хулкар Раббимовна — Оқдарё туманидаги 45-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг мусиқа фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

Разаков Батирбай Турсинбаевич — Хўжайли туманидаги 3-умумий ўрта таълим мактабининг физика фани ўқитувчиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Раимқулова Шоира Махматкуловна — Боёвут туманидаги 18-умумий ўрта таълим мактабининг физика фани ўқитувчиси, Сирдарё вилояти

Реймов Ахмед Мамбеткаримович — Қорақалпоқ давлат университети ректори, Қорақалпоғистон Республикаси

Саримсақова Гулзода Матлабовна — Фориш туманидаги 7-умумий ўрта таълим мактабининг немис тили фани ўқитувчиси, Жиззах вилояти

Тожиев Ғуломжон Ахмедович — Ҳазорасп туманидаги 15-умумий ўрта таълим мактабининг информатика фани ўқитувчиси, Хоразм вилояти

Тошкулов Абдукодир Хамидович — Термиз давлат университети ректори, Сурхондарё вилояти

Усманов Абдулхай Патхиддинович — Тўрақўрғон туманидаги 7-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Наманган вилояти

Усмонова Дилбархон Исмоновна — Ёзёвон туманидаги 4-умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Уснатдинова Жумагул Шараповна — Қорақалпоғистон Республикаси мактабгача таълим вазири

Юлдашев Сайдали Арипович — Спорт ўйинлари бўйича Республика олий спорт маҳорати мактабининг шахмат бўйича мураббийи

Юлдашев Уришбай — Жиззах политехника институтининг электроэнергетика кафедраси профессори, Жиззах вилояти

Юсупов Абдурашид Самадович — Наманган туманидаги 14-умумий ўрта таълим мактабининг физика фани ўқитувчиси, Наманган вилояти

"Содиқ хизматлари учун" медали билан

Абдижамилова Турганбике Сарсенбаевна — Қўнғирот тумани мактабгача таълим бўлими мудири, Қорақалпоғистон Республикаси

Абдувалиев Андрей Хакимович — Енгил атлетика бўйича Республика олий спорт маҳорати мактаби директори

Азизова Рахбархон Мухиддиновна — Қизилтепа туманидаги 29-умумий ўрта таълим мактабининг тарих фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Ахмедов Салохиддин Мухтарович — Булоқбоши туманидаги 1-касб-ҳунар мактабининг махсус фан ўқитувчиси, Андижон вилояти

Бакиров Поян Уралович — Термиз давлат университетининг рус филологияси факультети декани, Сурхондарё вилояти

Бегматов Исмоилжон Абдуллаевич — Косонсой туманидаги 35-умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Наманган вилояти

Бектемиров Хамро Солаевич — Хоразм вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи

Вахобов Азимжон Абдумуталович — Учқўрғон тумани ҳокими, Наманган вилояти

Давлатова Мархабо Комиловна — Хива шаҳридаги Президент мактабининг биология фани ўқитувчиси, Хоразм вилояти

Жураев Шухрат Нуруллаевич — Самарқанд шаҳридаги "Самарқанд кўзмунчоғи" нодавлат мактабгача таълим муассасаси директори, Самарқанд вилояти

Ибодуллаева Дилором Муродуллаевна — Тайлоқ туманидаги 3-умумий ўрта таълим мактабининг 11-А синф раҳбари, биология фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

Кадирова Фатима Рашидовна — Мактабгача таълим муассасалари раҳбар ва мутахассисларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институти профессори

Карабаев Маматхан Садирович — Геология фанлари университетининг фойдали қазилма конларини излаш ва қидириш кафедраси мудири

Кучкаров Шакир Усканович — Бўстонлиқ туманидаги 22-умумий ўрта таълим мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Тошкент вилояти

Кучкарова Камила Мирожидиновна — Фарғона "Темурбеклар мактаби" ҳарбий-академик лицейининг инглиз тили фани ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Қодиров Азизжон Муртазоевич — Хатирчи туманидаги 20-умумий ўрта таълим мактабининг 8-Б синф раҳбари, кимё фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Латипов Фарҳод Қурбонович — Бухоро вилояти мактабгача таълим бошқармаси бошлиғи

Мамадалиева Мохирахон Йигиталиевна — Учкўприк туманидаги 35-умумий ўрта таълим мактабининг технология фани ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Мирзаев Фарҳад Камбарович — Янгийўл шаҳар ҳокими, Тошкент вилояти

Мирзаева Умидахон Инамовна — Хўжаобод туманидаги заиф эшитувчи болалар учун ихтисослаштирилган мактаб-интернати ўқитувчиси, Андижон вилояти

Наврузов Фирдавс Шавкатович — Бухоро шаҳридаги "The Knowledge Academy" нодавлат таълим муассасаси директори, Бухоро вилояти

Нематова Сапура Мустафақуловна — Бахмал туманидаги 25-умумий ўрта таълим мактабининг 7-А синф раҳбари, ўзбек тили ва адабиёти фани ўқитувчиси, Жиззах вилояти

Ниёзов Холмирза Узганович — Олтиариқ тумани ҳокими, Фарғона вилояти

Очилов Эркин Шукурович — Ҳамид Олимжон ва Зулфия номидаги ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактаб-интернатининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Жиззах вилояти

Пардаев Тургун Халиярович — Ангор туманидаги 3-умумий ўрта таълим мактабининг информатика фани ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти

Ражабов Барна Журакулович — Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест марказининг Тест синовларини ташкил этиш ва мувофиқлаштириш бош бошқармаси бошлиғи

Ражапов Вохобжон Туражанович — Наманган вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи

Розикова Махлиё Азаматовна — Миробод туманидаги 213-умумий ўрта таълим мактабининг биология фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Садиқова Шоира Ибрахимовна — Чилонзор туманидаги 202-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Узокова Олия Кадировна — Қарши шаҳридаги 9-умумий ўрта таълим мактаби директори, Қашқадарё вилояти

Халилова Зилола Ураловна — Сардоба туманидаги 5-умумий ўрта таълим мактабининг география фани ўқитувчиси, Сирдарё вилояти

Хамдамова Нигорахон Мамадалиевна — Юнусобод туманидаги 98-умумий ўрта таълим мактабининг 11-Б синф раҳбари, она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Юсупова Хилола Каримжановна — Наманган вилояти мактабгача таълим бошқармаси бошлиғи

Янгибаев Бахадир — Шуманай тумани ҳокими, Қорақалпоғистон Республикаси

"Шухрат" медали билан

Абдуллаева Раъно Нумановна — Андижон шаҳридаги 35-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг 4-Б синф раҳбари, она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Андижон вилояти

Азизова Нодира Кудратуллаевна — Яккасарой туманидаги 144-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Алламова Назакат Азадовна — Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли Огаҳий номидаги ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактаб-интернатининг тарих фани ўқитувчиси, Хоразм вилояти

Алмарданова Хадича Саттаровна — Шўрчи туманидаги "Happy Kids" нодавлат мактабгача таълим муассасаси мудири, Сурхондарё вилояти

Анаркулова Барно Рахматовна — Янгийўл шаҳридаги 2-умумий ўрта таълим мактабининг 9-Б синф раҳбари, технология фани ўқитувчиси, Тошкент вилояти

Аралова Икбол Акмаловна — Деҳқонобод туманидаги 85-умумий ўрта таълим мактабининг 7-А синф раҳбари, рус тили ва адабиёти фани ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Атаев Раджаб Рахимович — Бухоро туманидаги 21-умумий ўрта таълим мактабининг тасвирий санъат ва чизмачилик фани ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Атажанов Сарвар Султанбаевич — Урганч шаҳридаги 22-умумий ўрта таълим мактабининг 11-А синф раҳбари, миллий ғоя ва маънавият асослари фани ўқитувчиси, Хоразм вилояти

Ахмедов Баходир Бобомуродович — Тошкент шаҳридаги Инҳа университетининг биринчи тоифали лектори

Бадалова Наргиза Дадоевна — Оқолтин туманидаги 8-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг инглиз тили фани ўқитувчиси, Сирдарё вилояти

Бобоева Гуласал Жомғировна — Қизириқ туманидаги 23-умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти

Боликулов Аслиддин Холдорович — Ховос туманидаги 10-умумий ўрта таълим мактабининг география фани ўқитувчиси, Сирдарё вилояти

Геворкян Лаура Кареновна — Юнусобод туманидаги 43-умумий ўрта таълим мактабининг рус тили ва адабиёти фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Гулматов Баходир Хабибуллаевич — Наманган шаҳридаги Президент мактабининг информатика фани ўқитувчиси, Наманган вилояти

Давлатов Абдуллажон Абдуламидович — Чортоқ туманидаги 4-умумий ўрта таълим мактабининг 8-Б синф раҳбари, тасвирий санъат ва чизмачилик фанлари ўқитувчиси, Наманган вилояти

Джалалов Темур Асфандиярович — Тошкент шаҳридаги Президент мактабининг физика фани ўқитувчиси

Джураева Шохида Мирзахматовна — Мирзо Улуғбек номидаги ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактаб-интернатининг физика фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Жўраев Фарход Исроилович — С.Ҳ.Сирожиддинов номидаги Республика академик лицейининг физика фани ўқитувчиси

Ибодова Маҳфуза Намозовна — Навоий давлат педагогика институти қошидаги академик лицейнинг биология фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Исломова Зилолахон Ўринбоевна — Асака туманидаги 27-мактабгача таълим муассасаси услубчи-тарбиячиси, Андижон вилояти

Исматова Нигорахон Ҳайитовна — Чироқчи туманидаги 39-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Исмоилова Раънохон Пазилдиновна — Бағдод туманидаги 11-умумий ўрта таълим мактабининг тарих фани ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Карабеков Журабек Таджибаевич — Зарбдор туманидаги 9-умумий ўрта таълим мактабининг жисмоний тарбия фани ўқитувчиси, Жиззах вилояти

Ким Екатерина Яковлевна — Мирзо Улуғбек туманидаги "Интеллект" нодавлат таълим муассасасининг инглиз тили фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Крилов Сергей Александрович — Миробод туманидаги 60-умумий ўрта таълим мактабининг информатика фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Кулдошев Хусан Устаевич — Дўстлик туманидаги 13-умумий ўрта таълим мактабининг информатика фани ўқитувчиси, Жиззах вилояти

Кутлиева Ирода Аллабергановна — Урганч туманидаги 1-умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Хоразм вилояти

Марадова Байрамгул Нодировна — Қоровулбозор туманидаги 3-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Меджитова Эльзара Ризаевна — Учтепа туманидаги 107-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Музаффарова Оқила Абдураҳмоновна — Жондор туманидаги "Мадина-Мирзо" нодавлат мактабгача таълим муассасаси мудири, Бухоро вилояти

Муродова Дилфуза Абдиқодировна — Касби туманидаги 11-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Мусурманова Нодира Хакимовна — Зомин туманидаги 1-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг физика фани ўқитувчиси, Жиззах вилояти

Наржигитов Хусанбай — Гулистон давлат университетининг математика кафедраси доценти, Сирдарё вилояти

Одилов Камолиддин Салохиддинович — Каттақўрғон туманидаги 17-умумий ўрта таълим мактабининг физика фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

Очилова Камолахон Махмудовна — Сергели туманидаги 329-умумий ўрта таълим мактабининг мусиқа фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Рахимова Шалолахон Обитжоновна — Поп туманидаги 50-мактабгача таълим муассасаси тарбиячиси, Наманган вилояти

Рахимходжаева Нодира Саидахраловна — Тошкент шаҳридаги Сингапур менежментни ривожлантириш институтининг етакчи ўқитувчиси — Банк ва молия мактаби раҳбари

Рахманова Адиба Абдурахмоновна — Марғилон шаҳридаги "Happy baby" нодавлат мактабгача таълим муассасаси мудири, Фарғона вилояти

Рахматов Лазизхон Темирхонович — Самарқанд шаҳридаги "Redbridge schools" нодавлат таълим муассасаси директори, Самарқанд вилояти

Рахматова Шахноза Исматуллаевна — Самарқанд шаҳридаги 9-умумий ўрта таълим мактабининг информатика фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

(Давоми 5-бетда) ▶

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

ЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАР КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ТИЗИМИДА АЛОҲИДА ЎРНАК КЎРСАТГАН ХОДИМЛАРДАН БИР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

◀ **(Бошланиши 1 ва 5-бетларда)**

Рўзметова Севара Ачиловна — Қўшкўпир туманидаги 7-мактабгача таълим муассасаси тарбиячиси, Хоразм вилояти

Сабурова Гўзал Кадирбергановна — Беруний туманидаги 42-умумий ўрта таълим мактабининг 5-А синф раҳбари, тарих фани ўқитувчиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Сагиева Гулайим Абатбаевна — Қонликўл туманидаги 21-умумий ўрта таълим мактабининг рус тили ва адабиёти фани ўқитувчиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Садиқова Нафиса Бобаназаровна — Тошкент давлат аграр университети қошидаги академик лицейнинг кимё фани ўқитувчиси

Самандарова Майрам Абдукаюмовна — Бекобод туманидаги 11-умумий ўрта таълим мактабининг география фани ўқитувчиси, Тошкент вилояти

Суярова Гулбахор Сайдуллаевна — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ихтисослаштирилган мактаб-интернатининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси

Тиллабоева Гулбахор Ахмаджановна — Избоскан туманидаги 5-умумий ўрта таълим мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Андижон вилояти

Тоғаев Алишер Шералиевич — Хатирчи туманидаги 88-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Тошпулатова Гулжахон Абдурафиковна — Самарқанд туманидаги 22-умумий ўрта таълим мактабининг биология фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

Тўйчиева Барнохон — Шаҳрихон туманидаги 3-умумий ўрта таълим мактабининг биология фани ўқитувчиси, Андижон вилояти

Умаров Алихан Ахмадович — Бухоро нефть ва газ саноати коллежининг махсус фан ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Усманова Дилиарам Шарафовна — Фарғона шаҳридаги 2-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг информатика фани ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Утеназарова Зияда Аллаbelназаровна — Нукус шаҳридаги "Нукус Зияда Нур" нодавлат таълим муассасаси директори, Қорақалпоғистон Республикаси

Хайдаров Дилшод Мамарасулович — Тошкент педиатрия тиббиёт институти қошидаги академик лицейнинг кимё фани ўқитувчиси

Халикулов Али Бувалиевич — Тошкент давлат техника университети қошидаги Қўқон нефть ва газ саноати техникумининг махсус фан ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Хамроева Зебинисо Холмаматовна — Бойсун туманидаги 2-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти

Хасанова Севара Ғиёсиддиновна — Чилонзор туманидаги 217-умумий ўрта таълим мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Ходжаев Анвар Закирович — Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт университетининг оғир атлетика, велоспорт, от спорти назарияси ва услубияти кафедраси мудири

Хожабаев Айбек Жумабаевич — Тахиатош туманидаги 17-умумий ўрта таълим мактабининг биология фани ўқитувчиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Худайберганова Айдин Темировна — Олмазор туманидаги 102-заиф эшитувчи болалар учун ихтисослаштирилган мактаб-интернати тарбиячиси, Тошкент шаҳри

Хўжақулов Беҳзод Абдусатторович — Миробод тумани халқ таълими бўлими мудири, Тошкент шаҳри

Эгамбердиева Дилбар Рахимбердиевна — Хонқа туманидаги 36-умумий ўрта таълим мактабининг инглиз тили фани ўқитувчиси, Хоразм вилояти

Эрназарова Гулнозахон Рахматиллаевна — Данғара туманидаги 30-умумий ўрта таълим мактабининг биология фани ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Юлдашева Нилуфар Абдурауфовна — Қибрай туманидаги 1-умумий ўрта таълим мактабининг математика фани ўқитувчиси, Тошкент вилояти

Юлчибаева Раънохон Маматкадировна — Жалақудуқ туманидаги 20-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Андижон вилояти

Ярашева Нигора Ҳазратқуловна — Вобкент туманидаги 2-умумий ўрта таълим мактабининг инглиз тили фани ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Ўзбекистон Республикаси Президенти **Ш. МИРЗИЁЕВ**

Тошкент шаҳри,
2020 йил 30 сентябрь

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ҚАРОРИ

СОЛИҚ МАСЛАҲАТИ СОҲАСИНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

◀ **(Бошланиши 1-бетда)**

солиқ ҳисоботини солиқ тўловчи номидан солиқ тўловчининг шахсий кабинети орқали электрон ҳужжат тарзида тақдим этиш;

давлат солиқ хизмати органларининг талабномаларида кўрсатилган, аниқланган тафовутларнинг асосномаси сифатида хулосаларни солиқ тўловчи номидан давлат солиқ хизмати органига тақдим этиш бўйича **қўшимча ҳуқуқлар берилганлиги** маълумот учун қабул қилинсин.

2. Молия вазирлиги ва Ўзбекистон Солиқ маслаҳатчилари палатасининг (кейинги ўринларда — Палата) **2021 йил 1 январдан** Молия вазирлигининг қуйидаги функцияларини Палатага ўтказиш тўғрисидаги таклифларига розилик берилсин:

солиқ маслаҳатчисининг малака сертификатини олиш учун малака имтиҳонларини ўтказиш;

солиқ маслаҳатчисининг малака сертификатини бериш, қайта расмийлаштириш, унинг амал қилишини тўхтатиб туриш, тугатиш ва уни бекор қилиш;

солиқ маслаҳатчиларини ўқитиш ва уларнинг малакасини ошириш дастурларини тасдиқлаш;

солиқ маслаҳатчиларининг реестрини юритиш.

3. Молия вазирлиги:

а) Палатага қуйидаги масалаларда кўмаклашсин:

солиқ маслаҳатчиларини тайёрлаш курсларини, шу жумладан, масофадан ўқитиш шаклида ташкил этиш;

солиқ маслаҳатчиларининг малака имтиҳонларини тайёрлаш ва ўтказиш;

б) ўзининг расмий сайтида солиқ маслаҳатчилари реестрини жойлаштириш ва мунтазам равишда янгилаб боришни таъминласин.

4. Белгилансинки, солиқ маслаҳатчиси адвокатлик тузилмалари, аудиторлик ташкилотлари, шунингдек, бухгалтерия ҳисобини юритиш бўйича хизматларни кўрсатувчи бошқа юридик шахсларнинг штатида меҳнат фаолиятини олиб борган тақдирда, солиқ маслаҳати бўйича фаолиятда уч йил мобайнида иштирок этмаганлиги учун унинг **малака сертификати амал қилишини тугатишга йўл қўйилмайди.**

5. Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси ва Палатанинг қуйидаги таклифлари маъқуллансин:

Давлат солиқ қўмитаси томонидан **Солиқ тўловчилар ихтиёрий тугатилганда солиқлар бўйича хулоса бериш ҳуқуқига эга бўлган солиқ маслаҳатчилари ташкилотлари рўйхатини** (кейинги ўринларда — Рўйхат) юритиш;

"таваккалчиликни таҳлил қилиш" автоматлаштирилган ахборот тизими воситасида аниқланадиган, йиллик айланмаси **охирги уч йил мобайнида 1 миллиард сўмгача** бўлган солиқ тўловчилар (таваккалчилик даражаси юқори бўлган солиқ тўловчилар бундан мустасно) ихтиёрий тугатилганда Рўйхатга киритилган солиқ маслаҳатчилари ташкилотларининг солиқлар бўйича хулосалари солиқ органлари томонидан тан олиниши.

6. Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда 2021 йил 1 январдан Тошкент давлат иқтисодиёт университети ва Тошкент молия институтида "солиқлар ва солиққа тортиш" ҳамда "бухгалтерия ҳисоби ва аудит" йўналишлари бўйича 4-курс бакалавриатининг ўқув дастурларига "солиқ маслаҳати" фани киритилишини таъминласин.

7. Палата Молия вазирлиги билан биргаликда:

а) бир ой муддатда солиқ маслаҳатчиларини ўқитиш ва уларнинг малакасини ошириш **ўқув дастурини** тасдиқласин. Бунда **давлат солиқ хизмати органларида иш стажига** ва (ёки) аудитор сертификатига эга бўлган талабгорлар учун **ўқув дастурини** оптималлаштириш назарда тутилсин;

б) икки ой муддатда:

ўқув жараёнига қўйиладиган талабларни ишлаб чиқсин ва солиқ маслаҳатига ўқишни амалга оширувчи ташкилотлар томонидан уларга риоя қилиниши устидан мониторинг олиб борсин;

масофадан ўқитиш шаклидаги солиқ маслаҳатчиларини тайёрлаш курслари ташкил этилишини таъминласин.

8. Солиқ маслаҳатчиларига судлар, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат органларида солиқ солиш, солиқ органларининг ҳужжатлари, мансабдор шахсларнинг ҳаракатлари ва (ёки) ҳаракатсизлиги устидан шикоят қилиш билан боғлиқ ишларни кўриб чиқишда **ҳисоблаш техникаси ва алоқа воситалари, аудио ва видео ёзиш қурилмаларидан фойдаланиш ҳуқуқи** берилсин.

9. Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси ва Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил билан биргаликда Вазирлар Маҳкамасига қуйидагиларни киритсин:

а) **икки ой муддатда:**

Солиқ кодекси ва бошқа қонун ҳужжатларига мазкур қарорнинг 5-бандига мувофиқ ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қонун лойиҳасини;

қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида таклифларни;

б) **уч ой муддатда** қуйидагиларни назарда тутувчи Рўйхатни юритиш ва солиқ тўловчилар ихтиёрий тугатилганда солиқларга доир хулосаларни бериш тартибини:

ўз фаолиятини бир йилдан ортиқ муддат давомида амалга ошираётган ва штатида камида бир йиллик солиқ маслаҳатчиси стажига эга солиқ маслаҳатчилари бўлган солиқ маслаҳатчилари ташкилотларини Рўйхатга киритиш;

солиқларга доир берилган хулоса доирасида ихтиёрий тугатилаётган солиқ тўловчининг солиқ мажбуриятлари солиқ маслаҳатчилари ташкилотлари томонидан яширилганлиги ёки қасддан бузиб кўрсатилганлиги ҳолатлари солиқ органлари томонидан аниқланганда уларни Рўйхатдан чиқариш;

Рўйхатни Давлат солиқ қўмитасининг расмий сайтида жойлаштириш ва мунтазам равишда янгилаб бориш;

в) **2021 йилнинг 1 апрелига қадар** солиқ маслаҳати соҳасида ўзини ўзи бошқаришнинг асосий қоидаларини белгиловчи ҳамда самарали фаолият кўрсатадиган солиқ маслаҳатчилари институтини шакллантиришга имкон берувчи янги таҳрирдаги "Солиқ маслаҳати тўғрисида"ги қонун лойиҳасини.

10. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ж.А.Қўчқоров зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **Ш. МИРЗИЁЕВ**

Тошкент шаҳри,
2020 йил 30 сентябрь

Янги қонун моҳияти

Бюрократик тўсиқлар қисқариши

замонавий бошқарув тамойилларини жорий қилишга кенг йўл очмоқда

◀ **(Бошланиши 1-бетда)**

Қолаверса, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари жисмоний ва юридик шахслар билан бевосита мулоқотга кўпроқ киришади. Қоғозбозлик ва тўрачилик аталмиш айрим жойларда кенг тарқалган иллатлар ҳам, афсуски, коррупцияга хизмат қилади.

Шу жиҳатдан, ушбу қонун Президентимизнинг "Бюрократик тўсиқларни янада қисқартириш ҳамда давлат органлари ва ташкилотлари фаолиятига замонавий бошқарув тамойилларини жорий қилиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори 14-банди ва мазкур қарор билан тасдиқланган "Йўл харитаси" 5-банди ижроси доирасида ишлаб чиқилгани диққатга лойиқдир.

Давлатимиз раҳбарининг мазкур қарорига мувофиқ, жами 6 та қонун ва 3 та кодексга ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

Хусусан, "Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида"ги қонуннинг 42, 98 ва 103-моддаларидаги маҳаллий давлат ҳокимияти органлари билан технологик, ўрмон-мелиорация, агротехник, гидротехник, санитария-техник тадбирларни келишишни назарда тутувчи функция ва ваколатлари чиқариб ташланди.

Натижада сув ва сув объектларидан фойдаланиш соҳасида тадбиркорлик субъектлари фаолиятини эркин олиб бориш учун ортиқча бюрократик тўсиқларга барҳам берилди. Бу жуда муҳим, чунки ерга ишлов бериш ва мўл ҳосил олишда айнан оби-ҳаёт ресурслари ҳал қилувчи омил ҳисобланади.

Бу борадаги муносабатларда пайсалга солинган ҳар бир кун тадбиркорларга катта талафот келтириши мумкин. Демак, ишбилармонлар фаолияти йўлидаги яна бир тўсиққа чек қўйилди.

Қонун билан Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 6 ва 291-моддаларига ҳам ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди. Жумладан, кодекснинг 6-моддасидан маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг маъмурий жавобгарлик тўғрисида қарорлар қабул қилиш борасидаги ваколатлари чиқариб ташланди. Яъни жамоат тартибини сақлаш масалалари, агар улар Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси билан тартибга солинмаган бўлса, шунингдек, табиий офат ва эпидемиялар билан курашиш масалалари бўйича қарорлар қабул қилишни назарда тутувчи функция ва ваколатлари бекор қилинди.

Бу билан маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг фаолиятида коррупциявий ҳолатни келтириб чиқарувчи яна бир омилга чек қўйилади.

Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 291-моддасида транспорт воситаларини ушлаб туриш ва кўрикдан ўтказиш асослари ва тартибига кўпчилик автоулов эгалари учун муҳим бўлган ўзгартиш киритилганини ҳам таъкидлаш лозим.

Амалдаги Йўл ҳаракати қоидаларига мувофиқ, ҳар бир ҳайдовчи ёнида транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш бўйича суғурта полисини олиб юриши шарт. Агар бундай ҳужжат қайсидир сабабларга кўра, ДАН ходими тўхтатиб текширганда ҳайдовчи қўлида бўлмаса, у тегишли жаримага тортилиб, яна камига автоулови жарима майдончасига олиб қўйиларди.

Бунда фуқаронинг ўз мулкига бўлган ҳуқуқи бузилар эди. Шуни алоҳида қайд этиш керакки, бундай ҳолда транспорт воситасини ушлаб туриш тартибини бекор қилиш ҳақидаги мурожаат "Mening fikrim" веб-порталига жойлаштирилиб, 10 мингдан ортиқ фуқаро овоз берган.

Мазкур мурожаат Олий Мажлис палаталарининг Мудофаа ва ҳавфсизлик масалалари қўмиталари томонидан кўриб чиқилди. Хорижий давлатлар тажрибасини ўрганган ҳолда, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 291-моддасига тегишли ўзгартишлар киритишни назарда тутувчи қонун ишлаб чиқилди.

Шуниси эътиборлики, 2019 йилда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 135^{1}-моддасида назарда тутилган транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларини бузиш билан боғлиқ 55 минг 669 та ва 2020 йилнинг 8 ой давомида 52 мингта қоидабузарлик ҳолатлари аниқланган. Бунда фуқароларнинг транспорт воситалари ушбу кодекснинг 291-моддаси талаблари асосида вақтинчалик жарима майдонларига жойлаштирилган.

Бу эса, ортиқча харажатдан ташқари қанча бузилган асаб ва йўқотилган соғлиқ, демакдир.

Эндиликда транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш бўйича суғурта полиси ёнида бўлмаган ҳайдовчилар транспорт воситаларини бошқарганда автотранспорт воситаларини ушлаб туриш тартиби бекор қилинди.

Содда қилиб айтганда, фуқаролар мулк ҳуқуқларининг кафолатлари кучайтирилди. Бу эса, фуқароларга нисбатан жазо базасини қисқартирган ҳолда коррупцион ҳолатларнинг олдини олишга хизмат қилади.

Қонун билан киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар Меҳнат кодексининг 63 ва 80-моддаларида ҳам ўз аксини топди.

Хусусан, кодекснинг 63-моддасидаги иш жойининг транспортда қатнаш жиҳатдан қулайлиги, яъни йўл қўйилиши мумкин бўлган узоқлиги маҳаллий давлат ҳокимияти органи томонидан белгиланиши ҳақидаги амалдаги норма бекор қилинди.

Бундан буён таклиф этилган иш доимий яшаш жойидан анча узоқ бўлса ва транспортда қатнаш жиҳатдан қулай бўлмаса, иш жойининг транспортда қатнаш жиҳатдан қулайлиги мазкур жойдаги жамоат транспорти тармоғининг ривожланганлиги ҳисобга олинган ҳолда ҳудудий меҳнат органлари томонидан белгиланади.

Шунингдек, кодекснинг 80-моддасига асосан, ишга кираётган шахсдан талаб қилинадиган ҳужжатлар рўйхатидан турар жойдан маълумотнома чиқариб ташланди. Натижада фуқаролар томонидан меҳнат шартномаларини тузишда ортиқча бюрократик тўсиқларга барҳам берилиб, сансалорликларга чек қўйилмоқда.

Қонун билан киритилган яна бир ўзгартиш "Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш тўғрисида"ги қонунга тааллуқлидир.

Ушбу қонуннинг 13-моддасига мувофиқ, маҳаллий давлат ҳокимият органларининг атмосфера ҳавосини ифлослантиришнинг турғун манбалари томонидан атмосферага ифлослантирувчи моддаларни чиқариш бўйича давлат экологик экспертизаси хулосасида назарда тутилган шарт ва талаблар бузилиши билан боғлиқ фаолиятни чеклаш, тўхтатиб туриш ва тугатиш масаласида қарор қабул қилишни назарда тутувчи функция ва ваколатлар чиқариб ташланмоқда.

Бу, ўз навбатида, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ўзларига хос бўлмаган функция ва ваколатлари бекор қилинишига хизмат қилади. Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш соҳасидаги қонунчиликка риоя этилиши юзасидан давлат экологик назорати тўлақонли ташкил этилиши таъминланади.

"Ўсимлик дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида"ги қонуннинг 34 ва 45-моддаларидаги маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ёввойи ҳолда ўсувчи ўсимликларни чорвачилик эҳтиёжлари учун тайёрлашга рухсатнома бериш бўйича функция ва вазифалари Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги ҳудудий бўлинмаларига ўтказилди.

Натижада ёввойи ҳолда ўсувчи ўсимликларни чорвачилик эҳтиёжлари учун тайёрлаш билан шуғулланувчи тадбиркорлар фаолиятига маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг аралашуви қисқартирилди.

Янги қонун билан тартибга солинаётган муносабатлар Уй-жой кодексининг 111-моддасига ҳам тегишлидир. Маълумки, турар жойларни алмаштириш тўғрисида ариза берганда мулкдор, ижарага олувчи, уй-жой қуриш ёки уй-жой кооперативи аъзосининг аризасига илова қилиши лозим бўлган ҳужжатлар таснифидан турар жойда яшаётган шахслар кўрсатилган ҳолда яшаш жойидан маълумотнома талаб қилинар эди.

Эндиликда бу маълумотномани келтириш талаби бекор қилинди. Қолаверса, ушбу кодекснинг 117-моддасидан фуқаролар томонидан сақлаш гувоҳномаси, яъни брон бериш тўғрисидаги аризага илова қилиниши лозим бўлган ҳужжатлар таснифидан ҳам яшаш жойидан маълумотнома талаб қилишни назарда тутувчи норма чиқариб ташланди.

Янги қонунда бу ўринда маҳаллий ўзини ўзи бошқариш тизимидаги коррупциоген омилларни бартараф этишга алоҳида аҳамият берилган. Чунки маҳалладан олинадиган бу каби маълумотномалар кўп жиҳатдан оқсоқолларнинг субъектив муносабатига боғлиқ бўлиб қолган эди.

Шуниси эътиборлики, ҳозирда мамлакатимизда барча идоравий ҳужжатларга оид тизимларни республика бўйича ягона ахборот базасига интеграция қилиш ишлари олиб борилмоқда. Бу эса, инсон омилини четлаб ўтган ҳолда кўп соҳалар коррупциоген омиллардан халос бўлишини англатади.

Шунингдек, ушбу қонун билан "Васийлик ва ҳомийлик тўғрисида"ги қонун ва "Жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган айрим тоифадаги шахслар устидан маъмурий назорат тўғрисида"ги қонундан ҳам ортиқча қоғозбозликка олиб келувчи нормалар чиқарилди.

Кутбиддин БУРХОНОВ,
Олий Мажлис Сенатининг Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитаси раиси

Оқлов

Ноҳақ айбланган ака-сингил

кассация суди мажлисида оқланди

Маълумки, сўнгги йилларда Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан мамлакатимиз суд-ҳуқуқ тизимида амалга оширилаётган демократик ислоҳотлар натижасида инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш даражаси янги босқичга кўтарилди. Бу эса, айниқса, судларнинг оқлов ҳукмлари ва ажримларида яққол намоён бўлмоқда.

Жиноят ишлари бўйича Фарғона вилоят судининг кассация инстанциясида кўриб чиқилган, Ўзбекистон туманида яшовчи тадбиркор ака-сингил Сайдали Мухторов ва Мунтазамхон Мухтороваларга оид жиноят иши ҳам бу фикрнинг ёрқин исботидир.

Айтиш керакки, ака-сингил тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиб келишган. Яъни Сайдали тумандаги "AL IMRON FAYZ" хусусий корхонаси раҳбари, Мунтазамхон эса, корхона иш юритувчиси сифатида фаолият олиб борган. Жиноят ишлари бўйича Ўзбекистон тумани судининг 2019 йил 4 ноябрдаги ҳукмига биноан, Мунтазамхон Мухторова 2014 йил октябрь ойида акаси Сайдали Мухторов билан ўзаро жиноий тил бириктириб, бир гуруҳ бўлиб, Ўзбекистон тумани Файзобод қишлоғида жойлашган "Эргашали Турсунов Нурсух" хусусий корхонасига қарашли 4-сонли автомобилларга ёқилғи қуйиш шохобчасини фуқаро Эргашали Турсунов билан 25.000 АҚШ доллари (75.000.000 сўм)га сотиб олишга келишади. Келишувга кўра, ака-сингил Мухторовлар мулкнинг пулини 3 кун муддатда тўлашга ваъда беришади.

Шу тариқа улар Э.Турсуновнинг ишончига кириб, корхона гувоҳномаси, низоми, муҳри ҳамда ёқилғи қуйиш шохобчасининг бино ва иншоотлари кадастр ҳужжатларини корхона фаолияти тўғри эканини текшириб кўриш учун олиб кетишади.

Шундан сўнг — 2018 йил май ойига қадар келишилган пулнинг 25.000.000 сўмини турли кўринишларда беришади, холос. Сўнгра Эргашали Турсуновнинг ўғли Убайдулло Турсунов номидан гўёки шохобчанинг келишилган 75.000.000 сўм пулидан 57.300.000 сўмини олгани ҳақида тилхат ёзиб, У.Турсуновнинг имзосини қалбакилаштиришади.

Бундан ташқари Мунтазамхон 2018 йил 9 март куни акаси С.Мухторов билан "Эргашали Турсунов Нурсух" хусусий корхонасига тегишли муҳр ва ҳужжатлар ўзларида эканлигидан фойдаланган ҳолда хусусий корхонага Сайдали Мухторовни раҳбар этиб тайинлаш тўғрисидаги қалбаки йиғилиш баёни ҳамда корхонани қайта рўйхатдан ўтказиш ҳақидаги аризасини тайёрлашади.

(Давоми 6-бетда) ▶

Мулоқот

Савол беринг, жавоб берамиз

— Менга фермер хўжалиги ташкил этиш учун туман ҳокимининг қарорига асосан, 2016 йилда 40 гектар ер майдони ажратилган эди. Мен фермер хўжалиги ташкил этиб, ҳар йили контрактация шартномалар бўйича ўз зиммамга олган мажбуриятларни бажариб келаётган эдим. Лекин яқинда туман ҳокими ўз қарори билан ушбу ер майдонини туман захирасига олиб қўйиб, бошқа фермер хўжалигига ажратиб берди. Айтинг-чи, мен ўз ҳуқуқларимни суд орқали қандай тартибда ҳимоя қилсам бўлади?

— Маъмурий суд ишларини юритиш тўғрисидаги кодекснинг 185-моддасига мувофиқ, манфаатдор шахс маъмурий органнинг, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органининг қарорларини ҳақиқий эмас, улар мансабдор шахсларининг ҳаракатларини (ҳаракатсизлигини) қонунга хилоф деб топиш тўғрисида ариза (шикоят) билан, агар бу қарор, ҳаракатлар (ҳаракатсизлик):

унинг ҳуқуқлари ва қонун билан қўриқланадиган манфаатларини бузган;

унинг ҳуқуқлари, эркинликларини амалга оширишга ва қонуний манфаатларини рўёбга чиқаришга тўсиқлар вужудга келтирган;

унинг зиммасига қонунга хилоф равишда бирор-бир мажбурият юклаган;

унинг у ёки бу соҳадаги фаолиятни амалга ошириши учун бошқа тўсиқларни вужудга келтирган деб ҳисобласа, судга мурожаат қилишга ҳақли.

Ушбу қонун талабларидан келиб чиқиб, сиз ҳудудий маъмурий судга ер участкасини захирага олиб қўйиш тўғрисидаги ҳоким қарорини ҳақиқий эмас, деб топиш тўғрисидаги ариза билан мурожаат қилиш ҳуқуқига эгасиз.

— Айтинг-чи, ҳоким қарорларини ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги ариза ва шикоятлар билан судга мурожаат қилиш учун қонунчиликда бирон-бир муддат белгиланганми?

— Ҳа, белгиланган. Маъмурий суд ишларини юритиш тўғрисидаги кодекснинг 186-моддасида агар ушбу кодексда ёки бошқа қонунларда бошқача муддатлар белгиланмаган бўлса, маъмурий органнинг, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органининг, улар мансабдор шахсларининг қарори, ҳаракати (ҳаракатсизлиги) устидан ариза (шикоят) манфаатдор шахсга ўзининг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари бузилганлиги тўғрисида маълум бўлган пайтдан эътиборан уч ой ичида судга берилиши мумкинлиги белгиланган.

Шу билан бир қаторда, ариза (шикоят) беришнинг узрли сабабга кўра, ўтказиб юборилган муддати суд томонидан тикланиши ҳам ушбу қонунда назарда тутилган.

Саволларга Олий суд судьяси Фируз ТУРСУНОВ жавоб берди.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН ОСТОНАСИ МАКТАБДАН БОШЛАНАДИ

◀ **(Бошланиши 1-бетда)**

Ўқитувчи ва мураббийлар байрами муносабати билан имзоланган фармонга мувофиқ, халқимизнинг озодлиги ва фаровон ҳаётини таъминлаш йўлида фидокорлик кўрсатиб, миллий таълим ва тарбия тизимини яратишга беқиёс ҳисса қўшган маърифатпарварлар Абдулла Авлоний, Маҳмудхўжа Беҳбудий ва Мунавварқори Абдурашидхонов "Буюк хизматлари учун" ордени билан тақдирланди.

Шунингдек, Президентимизнинг тегишли фармонига мувофиқ, мамлакатимизда таълим тизимини халқаро стандартлар асосида ривожлантириш, соҳага доир ислоҳотларни муваффақиятли амалга ошириш, ўқув-тарбия жараёнига илғор хорижий тажрибалар, инновацион педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш ишларига қўшган муносиб ҳиссаси, ўқувчиларга илм-фан асослари ва замонавий касб-ҳунарларни ўргатиш, уларнинг интеллектуал салоҳиятини юксалтиришдаги катта хизматлари, юқори малакали кадрларни тайёрлаш, ҳар томонлама соғлом ва баркамол авлодни вояга етказиш, ёшларни она Ватанга муҳаббат, истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш йўлидаги ибратли фаолияти ҳамда ижтимоий ҳаётдаги фаол иштироки учун бир гуруҳ устоз ва мураббийлар фахрий унвон, орден ва медаллар билан мукофотланди.

Шавкат Мирзиёев Ўзбекистонда янги Уйғониш даври, яъни учинчи Ренессанс пойдеворини яратиш асосий мақсад қилиб белгиланганини таъкидлади.

— Буюк аждодларимизнинг бетакрор ва ноёб илмий-маънавий мероси биз учун доимий ҳаракатдаги ҳаётий дастурга айланиши керак, — деди Президент. — Бу ўлмас мерос ҳамиша ёнимизда бўлиб, бизга доимо куч-қувват ва илҳом бағишлаши лозим. Аввалambор, миллий таълим тизимини ана шундай руҳ билан суғоришимиз керак.

Қайд этиш лозимки, бу галги байрам тадбири ўзига хос тарихий мулоқот шаклида ўтди, дейиш мумкин.

Тантанали тадбирда сўзга чиққан устоз ва мураббийлар таълимдаги муаммоларга ечим топиш, соҳани янада ривожлантиришга оид амалий таклифларини билдирдилар.

Президентимиз ҳар бир раҳбар ўз ҳудудидаги, айниқса, қишлоқлардаги мактаблар ҳолатидан доимий хабардор бўлиши, у ердаги муаммо ва камчиликларни бартараф этиши лозимлигини таъкидлади.

— Биз кўзи ёниб турган истеъдодли ёшларга шароит яратмасак, ҳеч қачон мақсадга эриша олмаймиз. Агар олинган билим пухта бўлсагина диплом ўз кучини кўрсатади. Бунинг учун ёшларга мактабда сифатли таълим бериш лозим. Янги Ўзбекистон остонаси мактабдан бошланади, — деди давлатимиз раҳбари.

Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
ЎзА мухбири

Оқлов

Ноҳақ айбланган ака-сингил

кассация суди мажлисида оқланди

◀ **(Бошланиши 5-бетда)**

Айни ҳужжатларга ҳам У.Турсуновнинг имзоларини сохталаштириб қўйиб, Ўзбекистон тумани "Ягона дарча" марказига тақдим этишади. Натижада 2018 йил 12 март куни С.Мухторовни корхона раҳбари сифатида, АЁҚШ бино ва иншоотларини ҳам корхона мулки сифатида низомига киритган ҳолда корхонани қайта рўйхатдан ўтказишга эришишади. Бу билан ака-сингил ўзганинг кўп миқдордаги — 75.000.000 сўмлик мулкини ва мулкка бўлган ҳуқуқларини қўлга киритиб, фирибгарлик жиноятини содир этишади. Бинобарин, уларга нисбатан жиноят иши қўзғатилади. Суд эса, М.Мухторовани Жиноят кодексининг 168-моддаси 3-кисми "а", "б"-бандлари, 228-моддаси 2-қисми "а", "б"-бандлари, 228-моддаси 3-қисми билан, С.Мухторовни Жиноят кодексининг 168-моддаси 3-қисми "а"-банди, 228-моддаси 2-қисми "б"-банди, 228-моддаси 3-қисми билан айбдор деб топиб, қонуний жазо тайинлайди.

Аммо Мунтазамхон Мухторова суд ҳукмидан норози бўлиб, кассация тартибида шикоят билан мурожаат қилади. У ўз шикоятида биринчи босқич суди томонидан айбсизлиги ҳақидаги важлари текширилмасдан ноқонуний ҳукм чиқарилганини маълум қилиб, оқлов ҳукми чиқаришни сўрайди.

Жиноят-процессуал кодексининг 95-моддасида далиллар жиноят иши учун аҳамиятли бўлган мавжуд ҳолатлар ҳақидаги хулосаларни тасдиқловчи, рад этувчи ёки шубҳа остига олувчи фактлар ёки нарсалар тўғрисидаги маълумотларни акс эттирган тақдирдагина ишга алоқадор деб эътироф этилиши, 455-моддасида эса, ҳукм қонуний, асосли ва адолатли бўлиши шартлиги, суд ҳукми фақат суд муҳокамасида текширилган далиллар билан асосланиши лозимлиги кўрсатилган. Бироқ биринчи инстанция суди ишни кўришда Мунтазамхон Мухторова ва Сайдали Мухторовларнинг эълон қилинган айбловга умуман иқрор бўлмасдан, айби йўқлиги ҳақида важлар келтириб, оқлов ҳукми чиқариш ҳақидаги кўрсатмаларига етарлича баҳо бермай, уларнинг важларини синчковлик билан, ҳар томонлама, тўлиқ ва холисона текшириб чиқмасдан, суд ҳукмида кўрсатилган жиноятни содир қилганлигини ҳам фош қиладиган, ҳам оқлайдиган далиллар Жиноят процессуал кодексининг 95-моддасига мувофиқ ишга алоқадорлиги, мақбуллиги ва ишончлилиги нуқтаи назаридан баҳоланиши лозимлиги, агар иш бўйича жиноят содир қилганликда бир неча судланувчилар айбланаётган бўлса, суд ҳукмида ҳар бир судланувчига нисбатан далиллар келтириши ва таҳлил қилиб чиқиши ҳамда хулоса қилиши зарурлиги ҳақидаги қонун талаблари ва Пленум қарори тушунтиришларига риоя қилмаган.

Кассация суди мажлисида аён бўлишича, Убайдулло Турсунов 2012 йилдан бошлаб бир неча маротаба М.Мухторовадан қарзга пул сўраган. Шу боис Мунтазамхон баъзан нақд пул берган, айрим ҳолларда ўз корхонасининг ҳисоб рақамидан У.Турсунов айтган ҳисоб рақамларга пул ўтказиб берган. Натижада Убайдулло 2014 йилга келиб, ундан 14.000.000 сўм атрофида қарз бўлиб қолган. Лекин қарзларини қайтармаган. Бинобарин, М.Мухторова қарздорнинг отаси Эргашали Турсунов билан учрашиб гаплашган. Шунда Э.Турсунов ўзига тегишли "Эргашали Турсунов Нурсух" корхонасига қарашли 4-сонли АЁҚШни сотиб, ўғлининг қазларини қайтаришини айтган. Кейинчалик эса, Мунтазамхоннинг ўзи АЁҚШни сотиб олишга келишган. Яъни Убайдуллонинг қарзларини чегириб, "Эргашали Турсунов Нурсух" хусусий корхонасининг солиқдан бўлган қарзларини тўлашга ва қолган пулни беришга келишган.

Шундай бўлган ҳам. Фақат М.Мухторова барча тўловларни амалга ошириб, 12.400.000 сўм пулни моддий жиҳатдан қийиналгани сабабли бера олмаган.

Гарчи "Эргашали Турсунов Нурсух" хусусий корхонаси ва низомини Ўзбекистон тумани давлат хизматлари марказидан қайта рўйхатдан ўтказилиши, туман давлат нотариал идораси орқали АЁҚШ мулкларининг гаровга қўйилиши каби ҳаракатларнинг барчасини ота-бола Турсуновлар ўз розиликлари билан амалга оширган бўлишсада, тергов ва суд жараёнида улар Мунтазамхон ва Сайдали ҳужжатларни қалбакилаштиргани ҳамда фирибгарлик қилганини билдиришган. Ота-боланинг кўрсатмаларини эса, гувоҳ А.Имомназаров ва қўшимча гувоҳ Р.Зоҳидовлар ҳам қўллаб-қувватлашган. Аммо Эргашали Турсуновнинг ўзига тегишли АЁҚШнинг ер ва мулклари М.Мухторова томонидан гаровга қўйилиб, "Микрокредитбанк"нинг Қўқон филиалидан 170.000.000 сўм кредит олинганидан 2019 йил март ойида банк ходимлари уйига келгач, хабар топгани ҳақидаги кўрсатмалари асоссиздир. Негаки, у 2018 йил 29 март куни "Эргашали Турсунов Нурсух" хусусий корхонаси балансидаги 4-сонли АЁҚШ мулклари ҳамда ерга эгалик қилиш ҳуқуқи билан гаровга қўйилишига розилик билдирган. Унинг бу ҳақдаги розилик аризаси ва имзоси Ўзбекистон тумани давлат нотариуси томонидан тасдиқланган. Шунингдек, Э.Турсунов ўзининг кўрсатмаларида 2018 йил октябрь ойида М.Мухторова билан кўришиб, олинган кредит ҳисобидан 500 АҚШ долларига тенг 3.900.000 сўмни олганини баён қилган. Бу эса, Эргашали Турсуновнинг М.Мухторовани банкдан кредит олишидан хабардор бўлганидан далолат беради. Ўз-ўзидан аёнки, бундай шубҳали ва қарама-қарши ҳолатлар шахсни айблаш учун асос бўлолмайди.

Жиноят-процессуал кодексининг 83-моддасида судланувчини қилмишида жиноят таркиби бўлмаса, айбсиз деб топилиши ва реабилитация этилиши, 464-моддасида эса, жиноят содир этилишига судланувчи дахлдор бўлмаса, судланувчига қўйилган айблов иш ҳолатлари батафсил текширилгандан кейин ишонарли тарзда ўз тасдиғини топмаса, суд судланувчини оқлаши белгиланган. Ана шу асосларга таянган жиноят ишлари бўйича Фарғона вилоят суди ўзининг 2020 йил 7 июлдаги ажрими билан жиноят ишлари бўйича Ўзбекистон туман судининг 2019 йил 4 ноябрдаги ҳукмини бекор қилиб, Мунтазамхон Мухторова ва Сайдали Мухторовни айбсиз деб топиб, оқлади.

Шу тариқа адолат қарор топиб, ака-сингил тадбиркорлар ноҳақ айбловдан халос бўлишди.

Бундан ташқари суд Эргашали Турсунов, Убайдулло Турсунов, А.Имомназаров ва Р.Зоҳидовларнинг кассация инстанция судида берган кўрсатмаларини ишончга сазовор бўлган ва иш ҳолатига мос келувчи далиллар йиғиндиси билан рад қилди. Яъни, улар судда била туриб, ёлғон кўрсатма бермаслик ва ўз зиммасидаги вазифани бажаришдан бўйин товлаш учун Жиноят кодексининг 238-моддаси билан огоҳлантирилишга қарамасдан ёлғон кўрсатма бергани, Р.Зоҳидов эса, ишни судда кўриш вақтида гувоҳ Д.Хусанбоевани ёлғон гувоҳлик беришга мажбур қилиб, иш бўйича ҳақиқатни аниқлашга тўсқинлик қилганликдаги ҳаракатларига ҳуқуқий баҳо бериб ўтди.

Жиноят-процессуал кодексининг 417-моддасида агар суд тергови вақтида жавобгарликка тортилмаган шахс томонидан жиноят содир этилганлигини кўрсатувчи ҳолатлар аниқланса, суд жиноят ишини қўзғатиш тўғрисидаги масалани ҳал қилиш учун тегишли материалларни илова қилган ҳолда бу ҳақда прокурорга хабар қилиши белгиланган. Шу боис, суд Э.Турсунов, гувоҳлар У.Турсунов, А.Имомназаров ва Р.Зоҳидовнинг ҳаракатларида Жиноят кодексининг 238-моддасида назарда тутилган жиноят аломатлари мавжудлиги сабабли хусусий ажрим чиқариб, уларга нисбатан жиноят иши қўзғатиш масаласини ҳал қилиш учун тегишли материалларни Фарғона вилоят прокурорига юборди.

Албатта, айни пайтда судлар фаолиятидан бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Зотан, Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан амалга оширилаётган кенг кўламли суд-ҳуқуқ ислоҳотлари ҳар бир иш бўйича адолатни қарор топтиришни тақозо этмоқда. Зеро, давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, судьянинг онгида — адолат, тилида — ҳақиқат, дилида — поклик ҳукмрон бўлиши керак.

Турғунали МИРЗАЕВ,
жиноят ишлари бўйича Фарғона вилояти судининг судьяси
Хуршид СУЛТОНОВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Жаҳон тажрибаси

Судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш:

Буюк Британия тажрибаси

◀ **(Бошланиши 1-бетда)**

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, суд тизимида амалга оширилаётган ислоҳотлардан яна бири — бу низоларни онлайн ҳал қилиш тизимининг йўлга қўйилишидир.

Айни шу мақсадда Президентимизнинг 2020 йил 3 сентябрда "Суд ҳокимияти органлари фаолиятини рақамлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори қабул қилинди. Қарорда суд мажлисларида масофадан туриб, жумладан, мобил қурилмалар ва электрон ҳамкорликнинг бошқа шакллари орқали иштирок этиш имкониятини кенгайтириш, шунингдек, иш бўйича тарафлар учун суд қарорларини онлайн тарзда олиш имкониятини яратиш суд ҳокимияти органлари фаолиятини рақамлаштиришнинг муҳим босқичларидан бири этиб белгиланган.

Дарҳақиқат, ҳозирги мураккаб пандемия шароитида низоларни онлайн ҳал қилиш ҳаётий заруратдир.

Низоларни онлайн ҳал қилиш кўплаб хорижий давлатларда аллақчон муваффақиятли татбиқ этилиб келинмоқда.

Шу ўринда табиий бир савол туғилади: хўш, онлайн суд тизимининг амалдаги анъанавий суд иш юритувидан асосий фарқлари нимада? Бу тизимнинг суд ҳокимиятини барча фуқаролар учун қулай ва оммабоп тизимга айлантиришдаги имкониятлари қандай? Бу саволларга Буюк Британия суд тизимининг онлайн-платформасини қиёсий таҳлил қилиш орқали жавоб излаб кўрамиз.

Буюк Британия судларида даъво миқдори 10 000 фунт-стерлингдан юқори бўлмаган, кам аҳамиятли иқтисодий ва фуқаролик ишлари онлайн суд платформасида ҳал этилади. Ушбу онлайн платформани йўлга қўйишдан асосий мақсад — тарафларга ўзлари хоҳлаган жойдан туриб суд мажлисларида иштирок этиш имкониятини яратиш ва низони қисқа фурсатда ҳал қилишдан иборатдир.

Мазкур платформа 3 босқичли ишлаш тизимига эга.

Биринчи босқич "онлайн баҳолаш тизими" деб номланади. Бу босқич фойдаланувчиларга низонинг тури, асоси ва предметини аниқлаштиришда, судга мурожат қилувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини тушунтиришда ёрдам беради.

Иккинчи босқич "онлайн кўмаклашув" босқичидир. Бунда суднинг алоҳида ходими, яъни "онлайн маслаҳатчиси" судьянинг иштирокисиз тарафлар билан мулоқот қилиб, низони ҳал этишнинг муқобил усуллари борйўқлигини текширади. "Онлайн маслаҳатчи" бир вақтнинг ўзида медиаторлик вазифасини ҳам бажаради.

Мазкур босқичнинг аҳамиятли жиҳати шундаки, "онлайн маслаҳатчи" низони судьянинг иштирокисиз ҳал қилади. Низо шу босқичда ҳал этилса, тўланадиган давлат божи миқдори низони судья томонидан ҳал қилиш учун тўланадиган давлат божи миқдоридан сезиларли даражада фарқ қилади, албатта.

Учинчи босқич эса, "онлайн судья" босқичидир. Ушбу босқичда тарафлар низони ўзаро келишув йўли билан ҳал қила олмаса, судья жалб этилади. Мазкур судьянинг қабул қилган қарори, одатий турдаги қарорлар билан бир хил кучга эга бўлса-да, ишни кўриш учун тўланадиган давлат божи миқдори кам бўлади.

Ушбу тизимнинг ўзига хослиги шундан иборатки, суд бир вақтнинг ўзида низони муқобил йўллар билан ҳал қилувчи медиатор вазифасини ҳам бажаради.

Кейинги йилларда судга мурожаат қилувчилар ва қатнашувчиларга қулайликлар яратиш борасида кўпгина ислоҳотлар амалга оширилди. Хусусан, судга электрон тарзда мурожаат қилиш, мурожаат ҳолатини онлайн кузатиб бориш, суд ҳужжатларини электрон тарзда қабул қилиш ва суд мажлисларига видеоконференция хизмати орқали қатнашиш каби интерактив хизматларнинг жорий этилиши суд тизимининг кундан-кун шаффофлашиб бораётганидан далолатдир.

Бироқ хорижий мамлакатларнинг бу борадаги ижобий тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, тизимни янада такомиллаштириш зарурати мавжуд. Бунинг учун эса, миллий суд тизимимизга кам аҳамиятли низоларни онлайн тарзда ҳал этиш усулини йўлга қўйиш мақсадга мувофиқ бўлади.

Натижада низолар тез ва қулай усулда ҳал этилади. Мисол учун ҳозирги анъанавий иқтисодий судларда низони мазмунан кўриб чиқиш учун ўртача ҳисобда бир ой муҳлат талаб этилади.

Шунингдек, ушбу судларга келиб тушадиган даъволарнинг аксарият қисмини олди-сотди ва маҳсулот етказиб бериш шартномалари билан боғлиқ низолар ташкил этади. Одатда, бу низоларни ҳал этишда талаб этилган ҳужжатлар, яъни шартнома, ҳисоб-фактура, солиштирма далолатномалар тақдим этилса, низо қисқа муддатларда ҳал этилиши мумкин.

Фикримизча, агар шунга ўхшаш мураккаб бўлмаган низоларни онлайн суд тизими орқали ҳал этиш йўлга қўйилса, ишни кўриш муддатлари янада қисқариб, судга мурожаат қилувчилар учун қўшимча қулайлик яратилган бўларди.

Натижада фуқароларнинг судга мурожаати кўпайиб, низолар тез ва осон ҳал этилади. Ўз-ўзидан жамиятда суд ҳокимиятига ишонч ва судьяларнинг обрў-эътибори янада ортади.

Шунингдек, тарафларнинг суд биносига вақт сарфлаб келиб-кетиши ва навбатда кутиб туриш муаммоларига ҳам чек қўйилади. Тарафлар белгиланган вақтда ўзларига қулай бўлган жойдан суд муҳокамасига онлайн тарзда иштирок этишлари мумкин бўлади.

Ҳозирги рақамли иқтисодиёт ва технологиялар даврида макон тушунчаси асосий роль ўйнамайди. Балки бажариладиган хизматларнинг сифати ва муддати муҳимроқдир. Шу сабабли, суд тизимида онлайн хизматларни кенг жорий қилиш ҳозирги даврнинг муҳим талабларидан бири ҳисобланади.

Бугунги кунда хорижий давлатларда низоларни мустақил тарзда ҳал қилувчи юридик фирмалар ҳам ташкил этилган. Улар томонидан яратилган сайтларда низолар жуда тез ва қулай усулларда ҳал этилмоқда. Қуйида уларнинг айримлари бўйича маълумотларни келтирамиз.

e.Bay-www.ebay.com

Ушбу сайт Европа давлатларида онлайн савдо-сотиқ билан шуғулланиб, ҳар йили 60 миллионтадан ортиқ савдо-сотиқ билан боғлиқ бўлган низоларни ҳал қилади. Унда низо даставвал ўзаро келишув йўли билан ҳал этилиши учун тарафларга барча тушунмовчиликларни ҳал этишда ёрдам кўрсатилиб, агар низо мазкур босқичда ҳал этилмаса, унда компаниянинг махсус ходими 10 иш куни ичида низони тўлиқ онлайн тарзда ҳал қилиб беради.

Modria- www.modria.com

Ушбу сайт АҚШда турли хилдаги фуқаролик ва иқтисодий муносабатларга оид низоларни ҳал этишда оммалашиб бормоқда. Чунки мазкур сайт фойдаланувчиларга қулай имкониятлар яратиб, низони ўзлари истаган жойда тез ва арзон тарзда ҳал қилишга ёрдам бермоқда. Натижада кам аҳамиятли низоларни ҳал этишда судларга бўлган эҳтиёж камайиб, судлар низони ҳал қилувчи охирги босқич сифатида қўлланилмоқда.

Иброҳим САИДОВ,
Бухоро туманлараро иқтисодий суди судья ёрдамчиси ва "Brunel University London" магистранти

Куч — адолатда

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси Олий суди

Бош муҳаррир:
Шодикул ҲАМРОЕВ

Газета 2007 йил 23 февралда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0224-рақам билан рўйхатдан ўтган.

ISSN 2181-6123

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Козимджан КАМИЛОВ
Робахон МАХМУДОВА
Икрам МУСЛИМОВ
Холмўмин ЁДГОРОВ
Бахтиёр ИСАКОВ
Светлана АРТИКОВА
Зарифжон МИРЗАҚУЛОВ
Нодирбек САЛАЕВ
Замира ЭСОНОВА
Олим ҲАЙИТОВ
Азиз МИРЗАЕВ
Бобомурод РАЙИМОВ

Навбатчи муҳаррир:
Сардор ҲАМРОЕВ

Саҳифаловчи:
Шерзод ХАЙРУЛЛАЕВ

Газета «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида офсет усулида босилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Манзилимиз: Тошкент шаҳри, А. Қодирий кўчаси, 1-уй
Тел.: (0 371) 241-01-56, 239-02-54
E-mail: kuch-adolatda@mail.ru
Нашр индекси: якка тартибда - 574, ташкилотлар учун - 575.

Буюртма: Г-1023. Қоғоз бичими: А-2. Ҳажми: 3 босма табоқ. Сотувда эркин нархда. Адади: 5018
1 2 3 4 5 6 Топшириш вақти: 22^{00}. Топширилди: 3^{10}.